

Technische nota

Tevredenheid van zelfstandige ondernemers en werkbaar werk

Brussel november 2011

Technische nota's verstrekken bijkomende en gedetailleerde informatie uit de werkbaarheidsmonitor over een specifiek thema. Technische nota's zijn enkel op de website beschikbaar.

Meer resultaten van de werkbaarheidsmonitor zijn te raadplegen en downloaden op de website www.serv.be/werkbaarwerk

Inhoud

Inleiding	3
1. Tevredenheid met keuze voor zelfstandig ondernemerschap	4
1.1. Globale cijfers	4
1.2. Wie is zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap?	4
1.3. Wie is tevreden of zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?	5
2. Diverse aspecten van tevredenheid van zelfstandige ondernemers	7
2.1. Overzicht van de verschillende aspecten van tevredenheid	7
2.2. Verschillende aspecten van tevredenheid naar deelgroepen	9
2.2.2 Leeftijd	11
2.2.3 Opleidingsniveau	12
2.2.4 Sector	13
2.2.5 Niveau toekomstige activiteit	19
2.2.6 Omvang van de onderneming	20
2.2.7 Anciënniteit	21
3. Wat hangt samen met de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?	23
3.1. Verschillen tussen deelgroepen	23
3.2. Tevredenheid met verschillende aspecten van het werk	28
3.3. Werkbaar werk	30
4. Conclusie	33

Inleiding

Deze nota bespreekt de resultaten van de werkbaarheidsmonitor 2010 voor zelfstandige ondernemers in hoofdberoep. Meer specifiek wordt de informatie met betrekking tot tevredenheid beschreven en in verband gebracht met werkbaar werk. Naast de algemene vraag over de tevredenheid met de keuze voor het statuut voor zelfstandig ondernemerschap, werd voor nog 12 andere aspecten de mate van tevredenheid bevraagd. Indien er relevante verschuivingen zijn ten aanzien van de meting 2007 worden deze vermeld.

Het is niet onze bedoeling de hele problematiek van tevredenheid bij zelfstandige ondernemers in deze nota uit te klaren. Wij willen enkel illustratief materiaal uit de werkbaarheidsmonitor ter beschikking stellen aan de geïnteresseerde lezer.

Voor de verschillende aspecten van tevredenheid moesten de respondenten binnen een vijf-puntenschaal (van zeer tevreden tot zeer ontevreden) hun antwoord formuleren.

Deze nota is als volgt samengesteld:

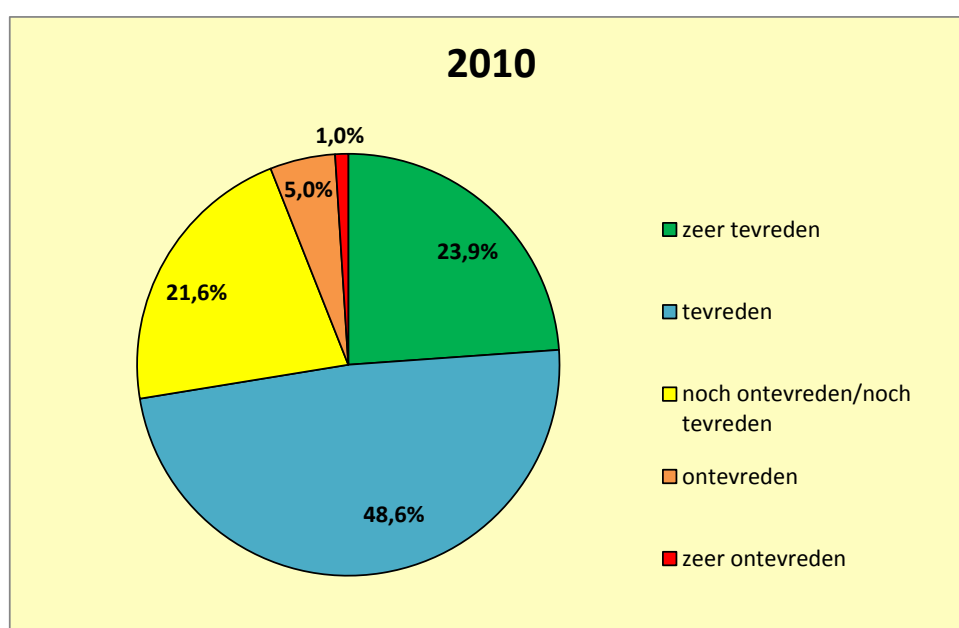
- ▀ Hoe tevreden zijn de zelfstandige ondernemers over hun keuze voor het zelfstandige ondernemerschap? Zijn er verschillen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, sector, inschatting van de toekomstige activiteit, ondernemingsgrootte en anciënniteit? Zijn er verschillen met 2007?
- ▀ Over welke aspecten van hun werk zijn de zelfstandige ondernemers het meest tevreden? Zijn er verschillen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, sector, inschatting van de toekomstige activiteit, ondernemingsgrootte en anciënniteit? Zijn er verschillen met 2007?
- ▀ Hangt de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap samen met enerzijds de tevredenheid over specifieke aspecten van het werken als zelfstandige ondernemer en anderzijds werkbaar werk?

1. Tevredenheid met keuze voor zelfstandig ondernemerschap

1.1. Globale cijfers

Het grootste gedeelte (72,5%) van de zelfstandige ondernemers is (zeer) tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Slechts een kleine minderheid is (zeer) ontevreden met deze keuze (6%). Deze aandelen verschillen niet van de bevindingen voor 2007 (zie bijlage 1).

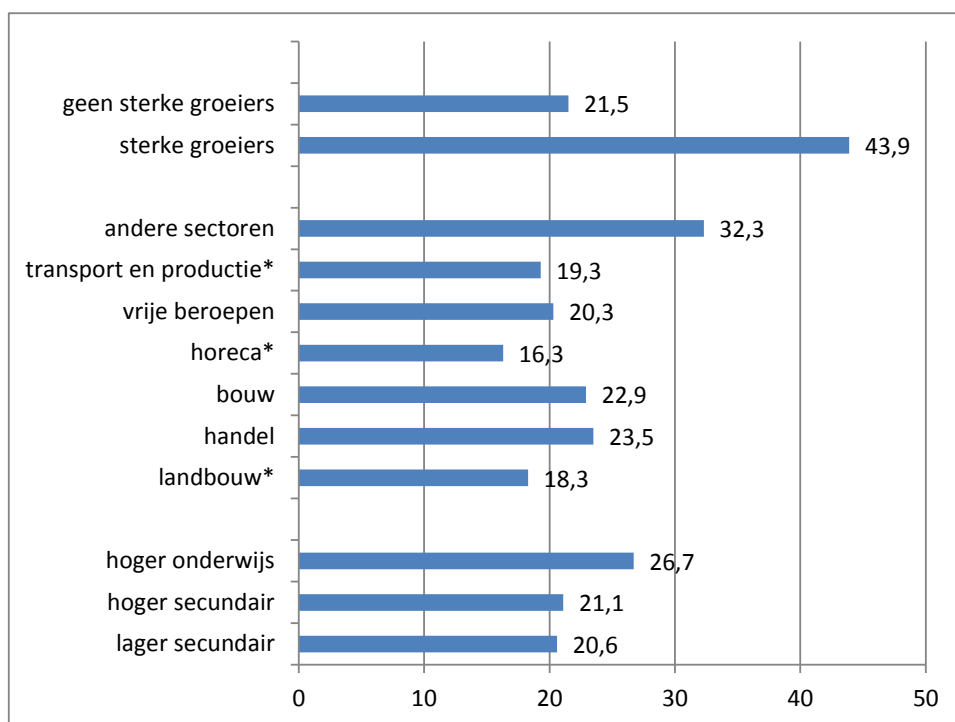
Figuur 1: Tevredenheid van de zelfstandige ondernemer voor keuze voor zelfstandig ondernemerschap, vijf categorieën, 2010

1.2. Wie is zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap?

Van alle zelfstandige ondernemers in hoofdberoep is ongeveer een kwart (23,9%) zeer tevreden met de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In onderstaande analyse kijken we of er verschillen zijn tussen de deelgroepen. Alle cijfers zijn opgenomen in bijlage 2. Voor de opdeling naar opleidingsniveau, sector en niveau van toekomstige activiteit verschillen de aandelen significant. Naar geslacht, leeftijd, ondernemingsgrootte en anciënniteit zijn de verschillen tussen de deelgroepen in 2010 statistisch niet significant.

Figuur 2: Aandeel zelfstandige ondernemer 'zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap' naar opleidingsniveau, sector en niveau van toekomstige activiteit, 2010

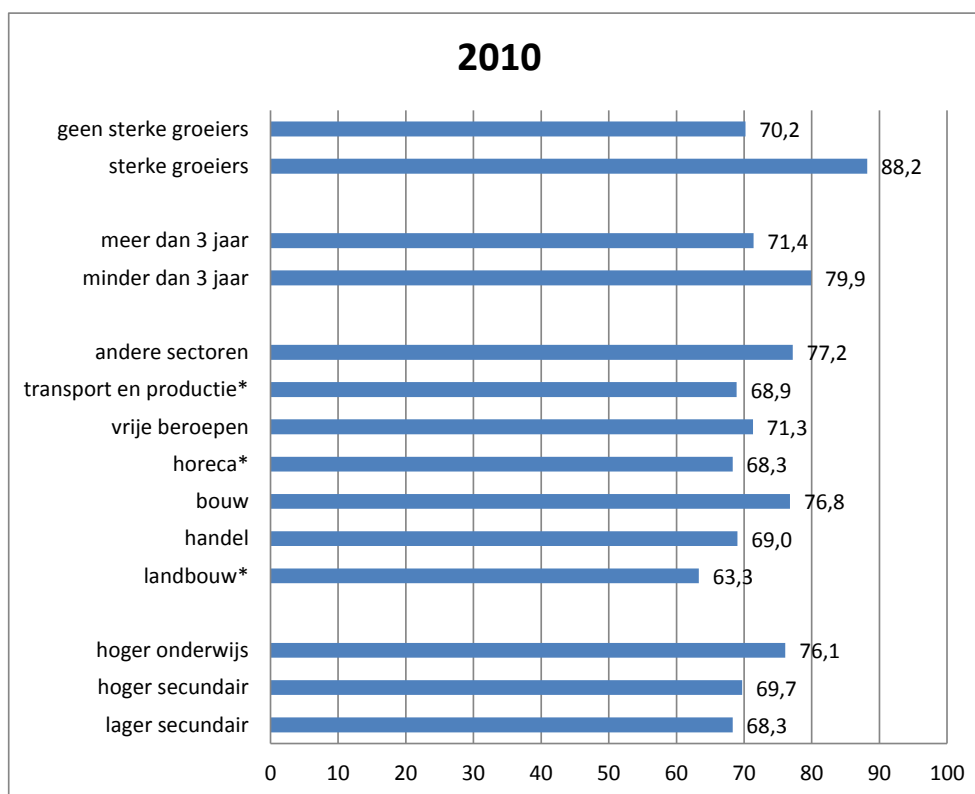
Het aandeel zelfstandige ondernemers dat zeer tevreden is met de keuze voor het statuut van zelfstandig ondernemerschap is groter bij degenen met sterke groeiverwachtingen in de komende drie à vijf jaar. Naar opleidingsniveau kunnen we vaststellen dat het aandeel zeer tevreden groter is naarmate het opleidingsniveau stijgt. Wanneer we kijken naar de sectoren dan vinden we het kleinst aandeel zeer tevreden in de horeca.

In 2007 was er naast de verschillen op het vlak opleidingsniveau, sector en niveau van toekomstige activiteit ook een verschil naar ondernemingsgrootte. Dat er in 2010 geen sprake meer is van een significant verschil is vooral een gevolg van de daling van de groep zeer tevreden bij de zelfstandige ondernemers met personeel van 27,1% in 2007 naar 23% in 2010 (zie bijlage 2).

1.3. Wie is tevreden of zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?

Van alle zelfstandige ondernemers in hoofdberoep is 72,5% tevreden of zeer tevreden met de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In onderstaande analyse kijken we of er verschillen zijn tussen de deelgroepen. Alle cijfers zijn opgenomen in bijlage 3. Enkel voor de opdeling naar opleidingsniveau, anciënniteit, sector en niveau van toekomstige activiteit verschillen de aandelen significant. Naar geslacht, leeftijd, ondernemingsgrootte zijn de verschillen niet statistisch significant.

Figuur 3: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap naar opleidingsniveau en niveau van toekomstige activiteit, 2010

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat tevreden of zeer tevreden is met de keuze voor het statuut van zelfstandig ondernemerschap is groter bij degenen met sterke groeiverwachtingen in de komende drie à vijf jaar. Naar opleidingsniveau kunnen we vaststellen dat het aandeel tevreden of zeer tevreden groter is naarmate het opleidingsniveau stijgt. De laagste score voor tevredenheid vinden we in de landbouwsector. Het aandeel tevreden of zeer tevreden is groter bij die ondernemingen die minder dan 3 jaar actief zijn. In 2007 waren enkel de verschillen op het vlak van opleidingsniveau en groeiverwachtingen significant.

2. Diverse aspecten van tevredenheid van zelfstandige ondernemers

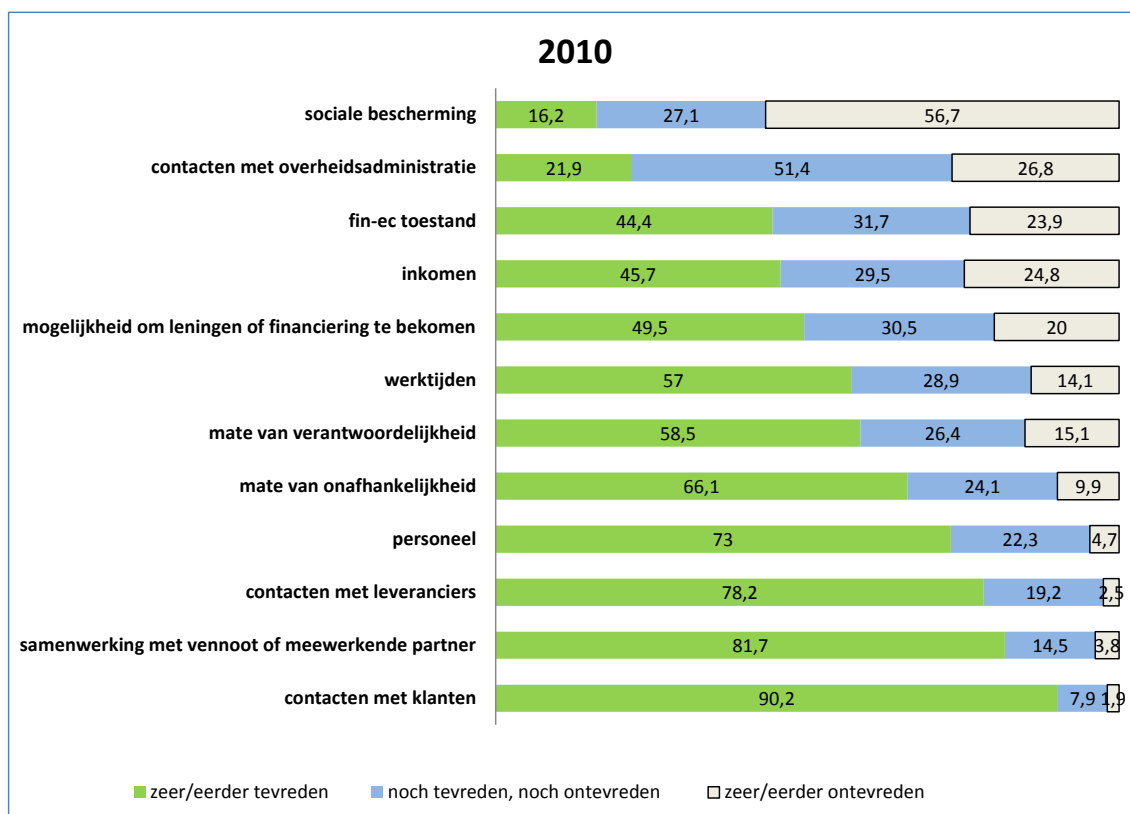
2.1. Overzicht van de verschillende aspecten van tevredenheid

In de werkbaarheidsmonitor wordt aan de zelfstandige ondernemers gevraagd hoe tevreden ze, alles bij elkaar genomen zijn, met volgende aspecten van hun werk:

- ▀ contacten met klanten
- ▀ contacten met leveranciers
- ▀ contact met de (overheids)administratie
- ▀ de samenwerking met vennoot, meewerkende partner
- ▀ hun personeel
- ▀ hun werktijden
- ▀ hun inkomen
- ▀ de financieel-economische toestand van hun zelfstandige activiteit
- ▀ de mogelijkheden om financiering of leningen te bekommen
- ▀ de verantwoordelijkheid die een zelfstandige ondernemer draagt
- ▀ de mate waarin men in het werk onafhankelijk is van anderen
- ▀ de sociale bescherming als zelfstandige (bv. ziekteverzekering, pensioen).

In onderstaande tabellen geven we voor 2010 voor deze aspecten de mate van tevredenheid. De gegevens zijn onderverdeeld in drie categorieën (zeer/eerder tevreden, noch tevreden/noch ontevreden, zeer/eerder ontevreden). De gegevens voor 2007 zijn in bijlage 4 opgenomen.

Figuur 4: Tevredenheid van de zelfstandige ondernemer over diverse aspecten van het werk, 3 categorieën, 2010

Meer dan 80% van de zelfstandige ondernemers is tevreden of zeer tevreden over het contact met de klanten en de samenwerking met vennoot of meewerkende partner. Voor volgende aspecten is slechts een kleine minderheid (minder dan 10%) van de zelfstandige ondernemers ontevreden:

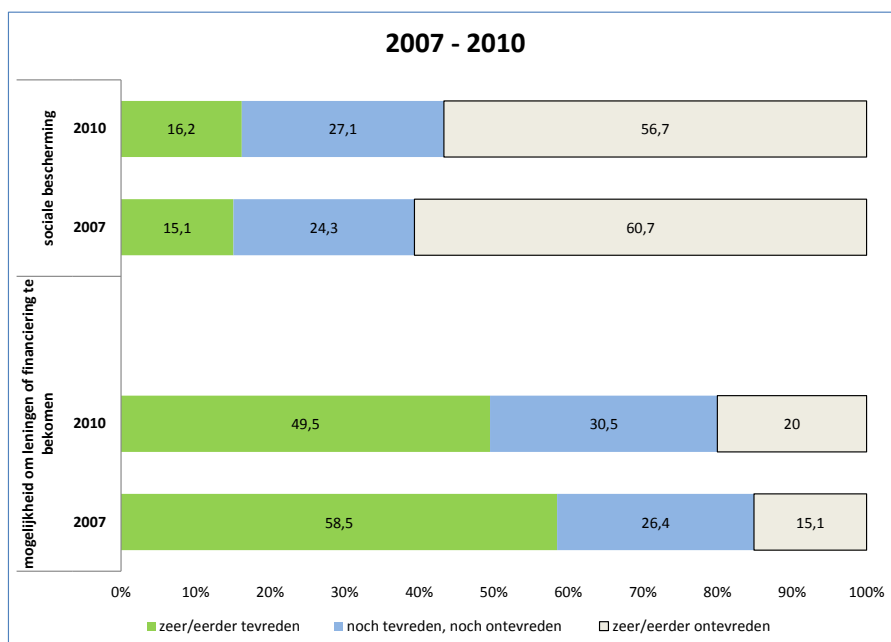
- contacten met klanten (1,9%)
- contacten met leveranciers (2,5%)
- samenwerking met vennoot of meewerkende partner (3,8%)
- personeel (4,7%)

De grootste groep ontevreden zelfstandige ondernemers vinden we wanneer we peilen naar de sociale bescherming (56,7%). Ook voor de contacten met de overheidsadministratie (26,8%), het inkomen (24,8%) en de fin-economische toestand (23,9%) is er sprake van een vrij grote groep ontevreden zelfstandige ondernemers.

Een vergelijking van de gegevens van 2010 met deze van 2007 leert dat er een toenemende ontevredenheid is bij de zelfstandige ondernemers over de mogelijkheid om leningen of financiering te bekommen. Ten aanzien van de tevredenheid over de sociale bescherming als zelfstandige zien we het omgekeerde. Daar neemt de groep ontevreden af.

Figuur 5: Evolutie tevredenheid van de zelfstandige ondernemer over diverse aspecten van het werk, 3 categorieën, 2007-2010

2.2. Verschillende aspecten van tevredenheid naar deelgroepen

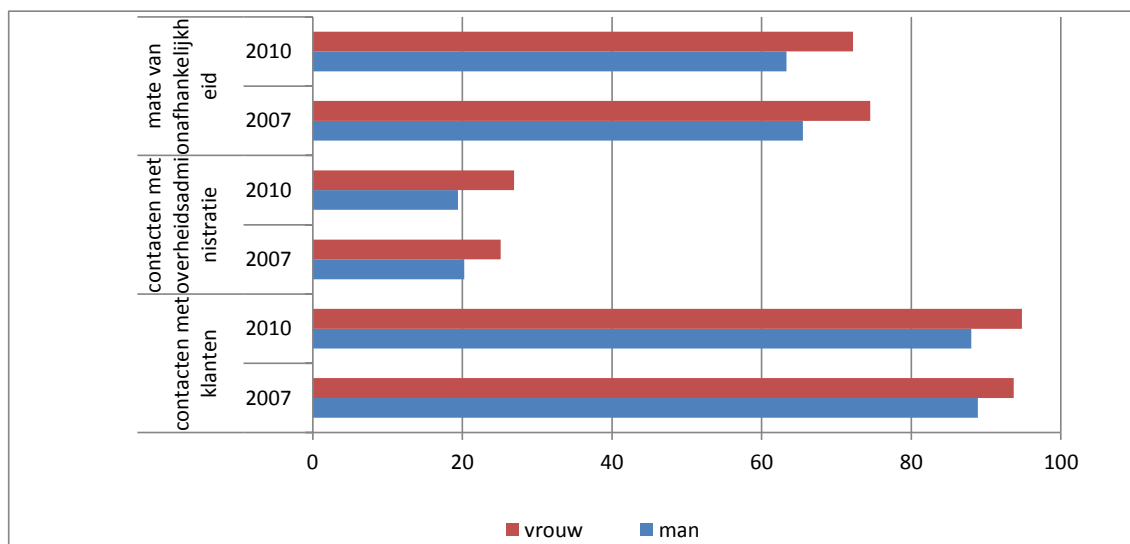
In onderstaande analyse wordt voor de verschillende aspecten van tevredenheid een opsplitsing gemaakt naar:

- geslacht,
- leeftijd
- opleidingsniveau
- sector
- niveau toekomstige activiteit
- omvang
- anciënniteit

Alle cijfermateriaal is opgenomen in bijlage 5. In wat volgt beschrijven we enkel een selectie uit het datamateriaal. Vooreerst bespreken we die aspecten van tevredenheid waarvoor er significante verschillen zijn tussen de deelgroepen, indien deze zowel significant blijken in de meting 2007 als in de meting 2010. Op die manier leggen we de nadruk op de 'stabielere' significante verschillen tussen deelgroepen. Zo blijken vrouwen meer dan mannen tevreden of zeer tevreden over de klantencontacten of blijken hoger opgeleiden meer tevreden of zeer tevreden over hun inkomen dan lager opgeleiden. Daarnaast vermelden we die deelgroepen die in de periode 2007-2010 een significante evolutie kennen voor één of meerdere aspecten van tevredenheid. Zo zien we zowel voor de mannen als voor de vrouwen een afname van het aandeel tevreden of zeer tevreden over de mogelijkheid om financiering te krijgen. Voor een volledig overzicht van de significante evoluties per deelgroep verwijzen we naar bijlage 6.

2.2.1 Geslacht

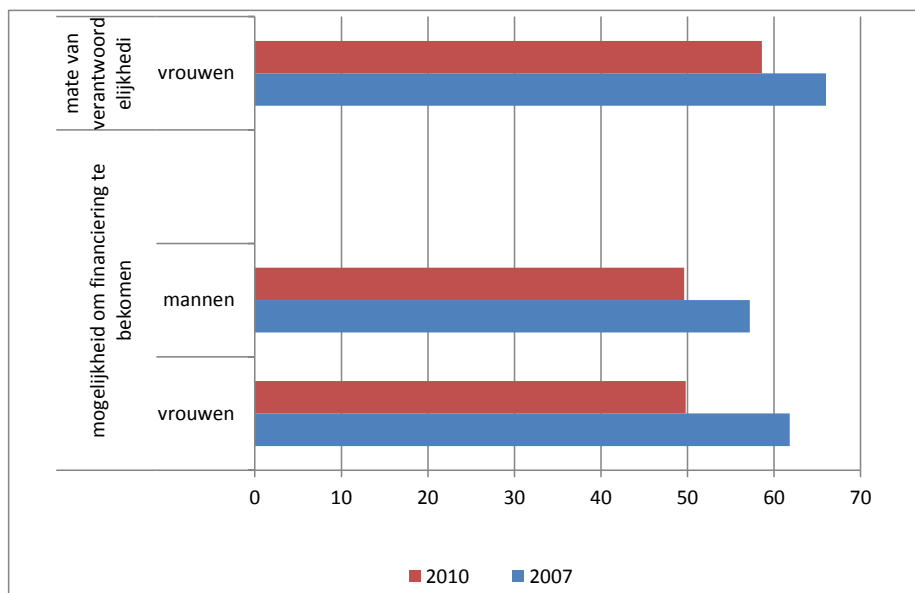
Figuur 6: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden met significant verschil naar geslacht, 2007-2010

Over de contacten met de overheidsadministratie, de mate van onafhankelijkheid en de contacten met de klanten zien we zowel in 2007 als in 2010 een groter aandeel tevreden of zeer tevreden bij de vrouwen dan bij de mannen. Voor alle andere aspecten van tevreden kunnen we niet stellen dat er zowel in 2007 als in 2010 een significant verschil is tussen de geslachten.

De afname van de groep tevreden of zeer tevreden over de mogelijkheid om financiering te bekommen vinden we zowel bij de mannen als bij de vrouwen. Daarnaast zien we bij de vrouwen ook een afname van deze groep voor de tevredenheid over de mate van verantwoordelijkheid.

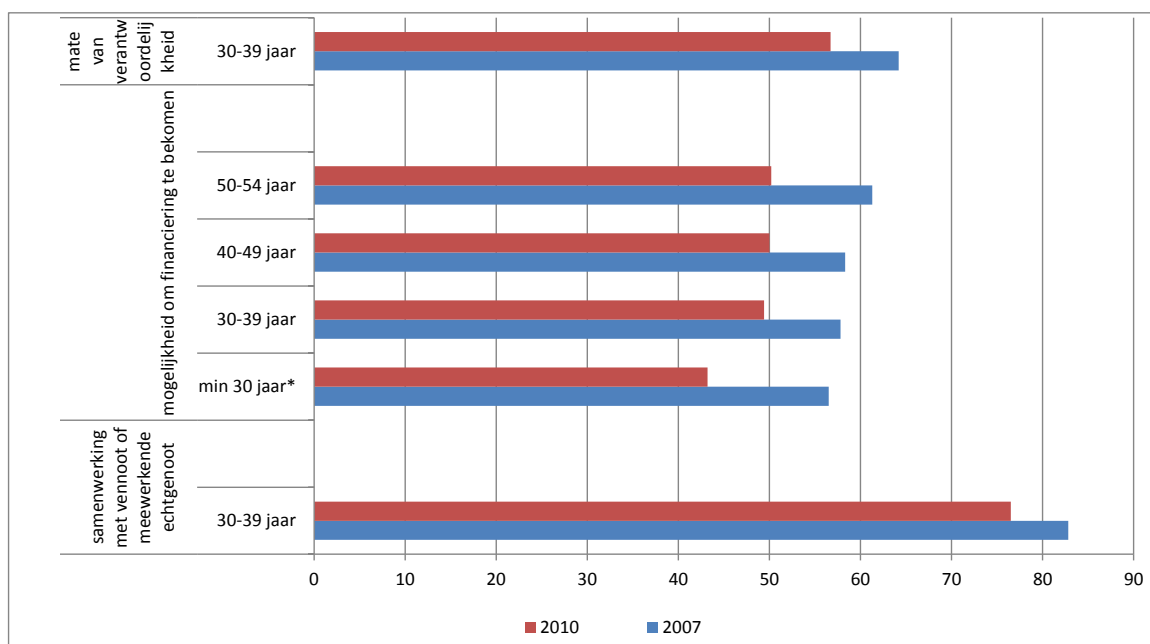
Figuur 6: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar geslacht

2.2.2 Leeftijd

Voor geen enkel aspect van tevredenheid is er zowel in 2007 als in 2010 een significant verschil naar leeftijd.

Figuur 7: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar leeftijd

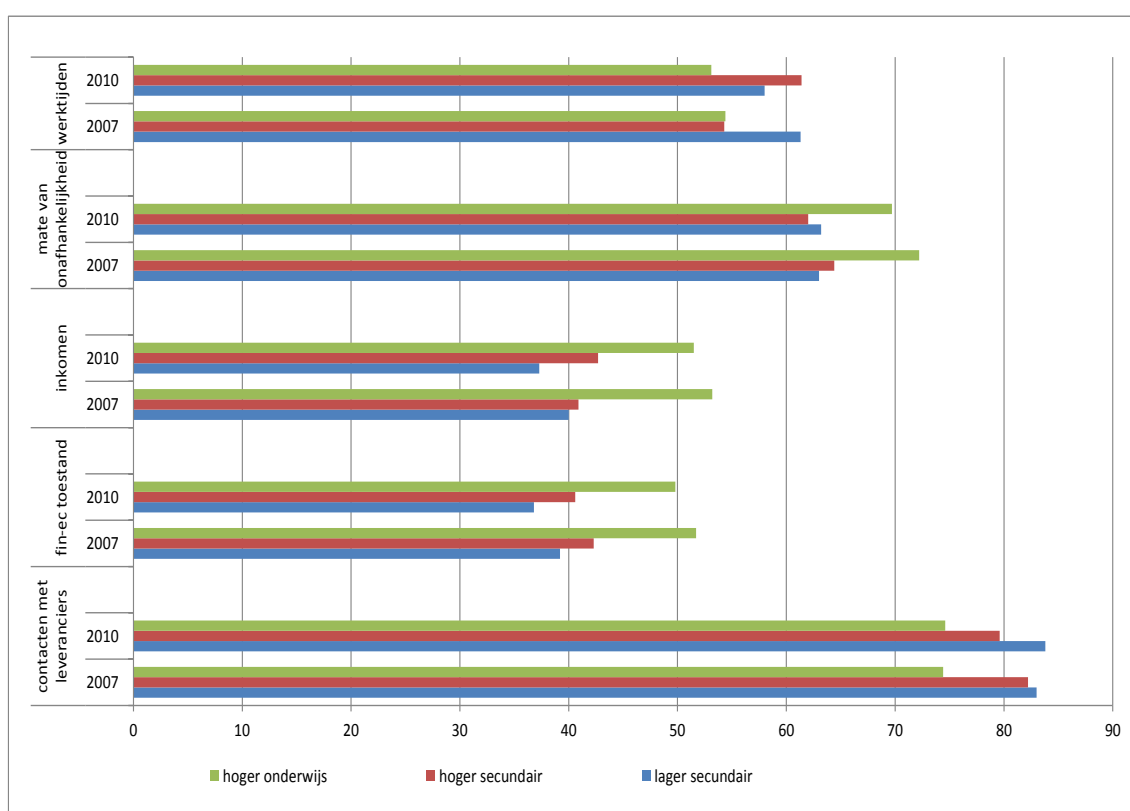

Bij de 30-39 jarigen zien we met betrekking tot de mate van verantwoordelijkheid en de samenwerking met vennoot of meewerkende echtgenoot een afname van het aandeel tevreden of zeer tevreden.

De daling van het aandeel tevreden of zeer tevreden over de mogelijkheid om financiering te bekomen vinden we terug in alle leeftijdsgroepen (enkel voor de 55+ is de afname niet significant).

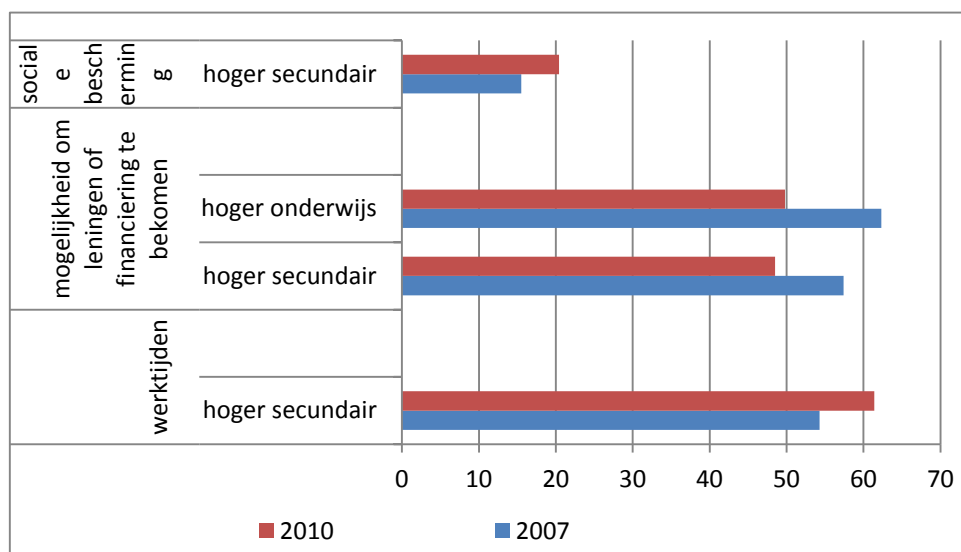
2.2.3 Opleidingsniveau

Figuur 8: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden met significant verschil naar opleidingsniveau, 2007-2010

Met het opleidingsniveau van de zelfstandige ondernemers stijgt het aandeel tevreden of zeer tevreden over de mate van onafhankelijkheid, de financieel-economische toestand en het inkomen. Voor het aandeel dat tevreden of zeer tevreden is over de werktijden en de contacten met leveranciers stellen we het omgekeerde vast. Voor deze aspecten ligt het aandeel tevreden of zeer tevreden lager bij de hoger geschoolden.

Figuur 9: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar opleidingsniveau

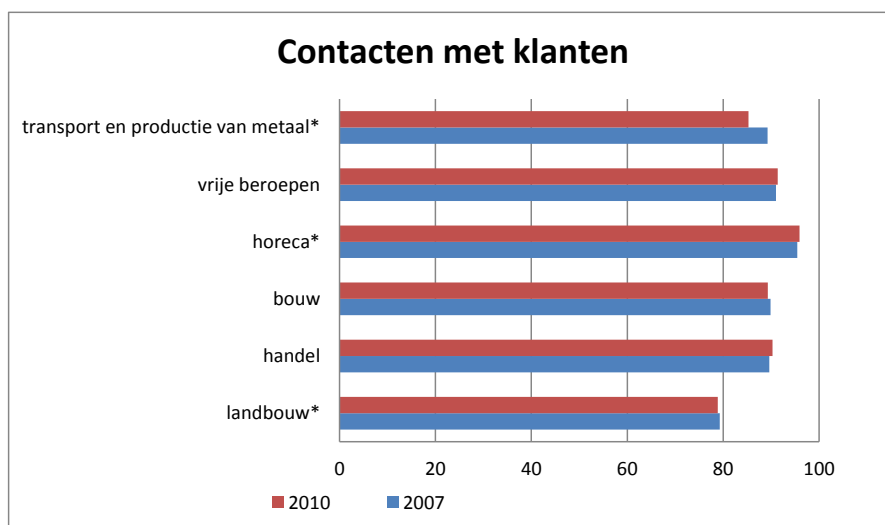
De toename van het aandeel tevreden of zeer tevreden over de mate van sociale bescherming sociaal statuut is significant voor de zelfstandige ondernemers met een diploma hoger secundair onderwijs. Ook inzake werktijden zien we voor deze groep een toename van het aandeel tevreden of zeer tevreden.

Zowel voor het opleidingsniveau hoger secundair als voor hoger onderwijs is er een afname van het aandeel tevreden of zeer tevreden zwaart het aspect mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen. De daling voor het lager secundair is niet significant.

2.2.4 Sector

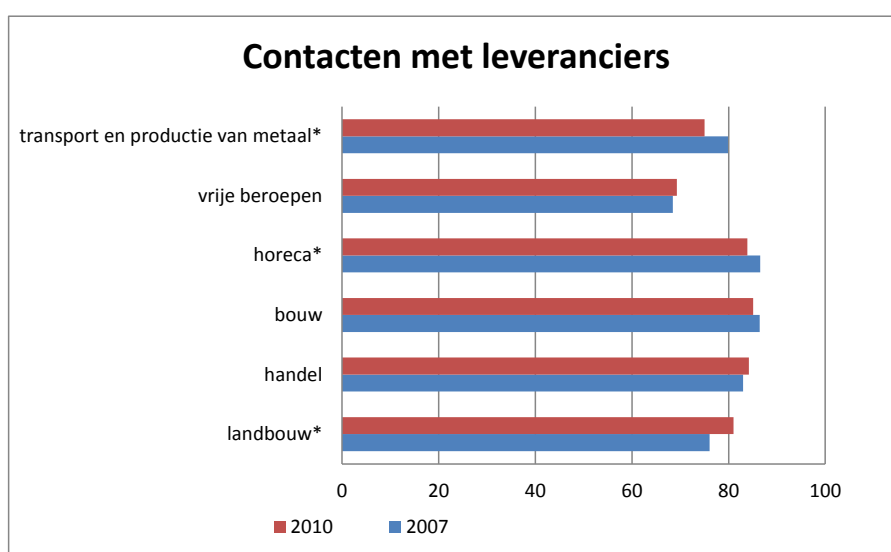
Voor acht van de twaalf aspecten van tevredenheid die in het onderzoek werden bevraagd vinden we zowel in 2007 als in 2010 een significant verschil tussen de sectoren. Om de figuur leesbaar te houden werd per aspect een afzonderlijke figuur opge-

Figuur 10: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over klantencontact naar sector, 2007-2010

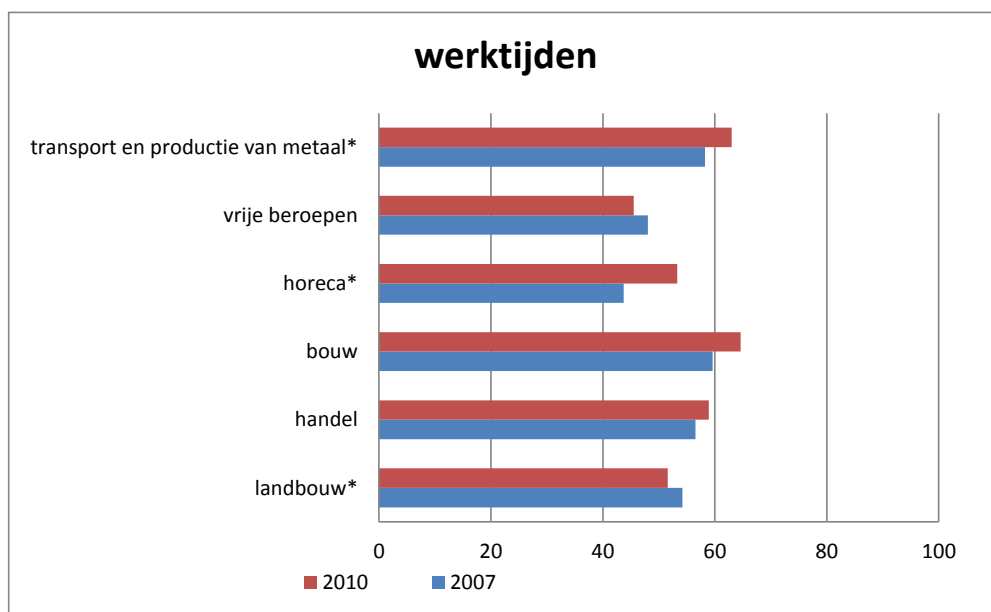
Zelfstandige ondernemers uit de horeca hebben het grootste aandeel tevreden of zeer tevreden voor de contacten met de klanten. In de landbouw zien we het kleinste aandeel tevreden of zeer tevreden over de contacten met de klanten.

Figuur 11: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over contacten leveranciers naar sector, 2007-2010

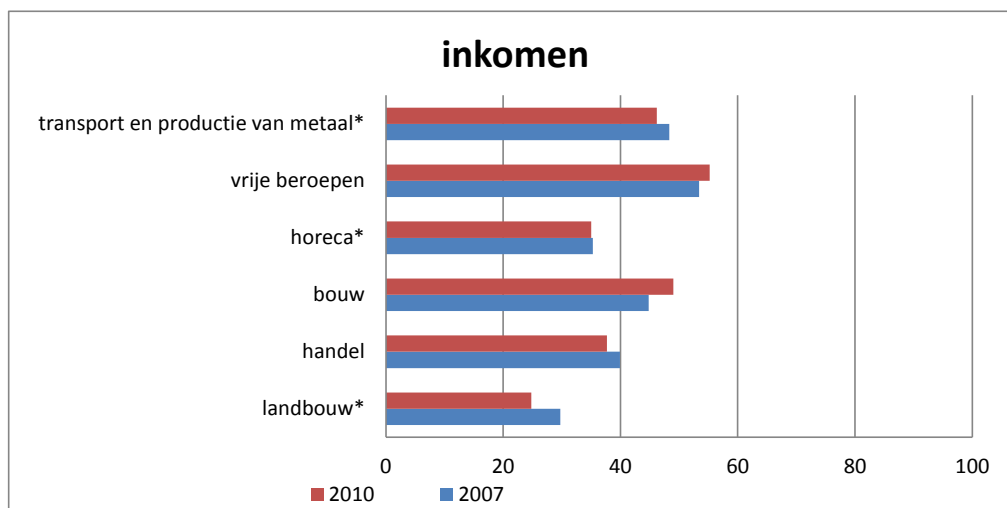
Voor de tevredenheid over de contacten met de leveranciers zien we het grootste aandelen bij de horeca en de bouw. De vrije beroepen kampen op dat vlak met een kleiner aandeel tevreden of zeer tevreden.

Figuur 12: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over werktijden naar sector, 2007-2010

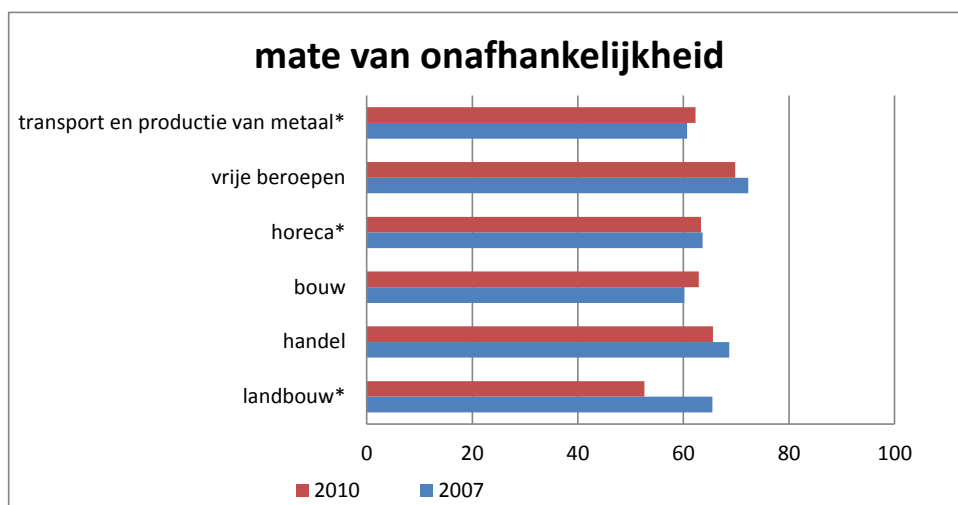
Over de werktijden vinden we in de bouwsector de grootste groep tevreden of zeer tevreden, gevolgd door de sector transport en productie.

Figuur 13: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over inkomen naar sector, 2007-2010

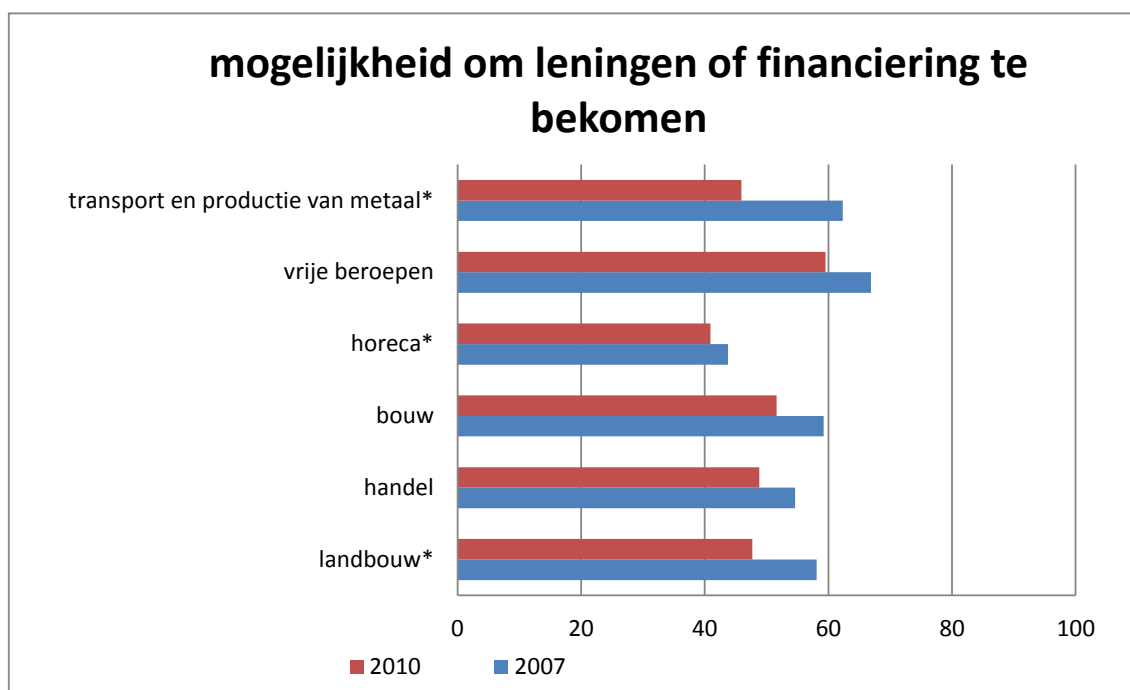
Over het inkomen vinden we de grootste groep tevreden of zeer tevreden bij de vrije beroepen gevolgd door de productie van transport en metaal. De kleinste aandelen vinden we voor dit aspect van tevredenheid bij de landbouw.

Figuur 14: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over mate van onafhankelijkheid naar sector, 2007-2010

Bij de vrije beroepen vinden we het grootste aandeel tevreden of zeer tevreden over de mate van onafhankelijkheid, de handel komt op de tweede plaats.

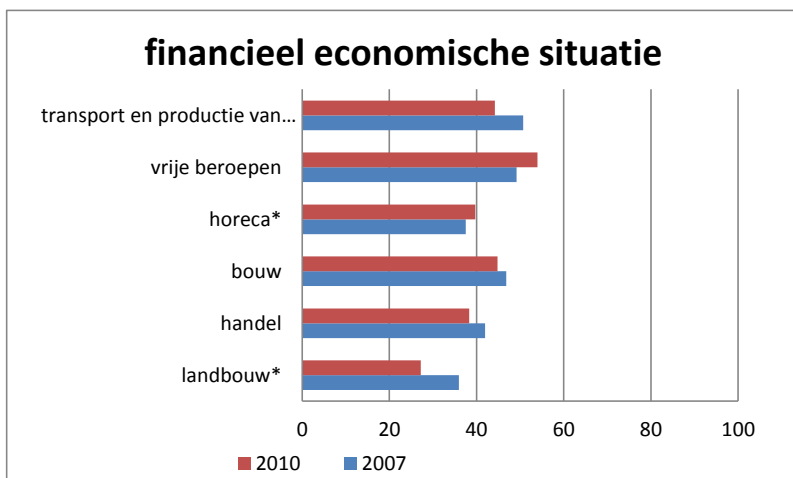
Figuur 15: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen naar sector, 2007-2010

Het aandeel tevreden of zeer tevreden over de mogelijkheid om financiering of leningen te bekomen was duidelijk het laagst bij de horeca en het grootst bij de vrije beroepen.

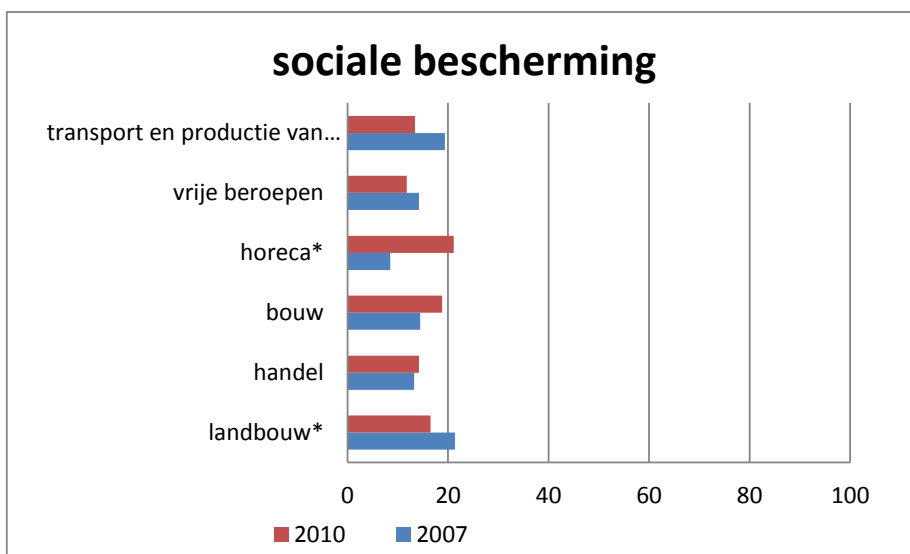

Figuur 16: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over de financieel economische situatie naar sector, 2007-2010

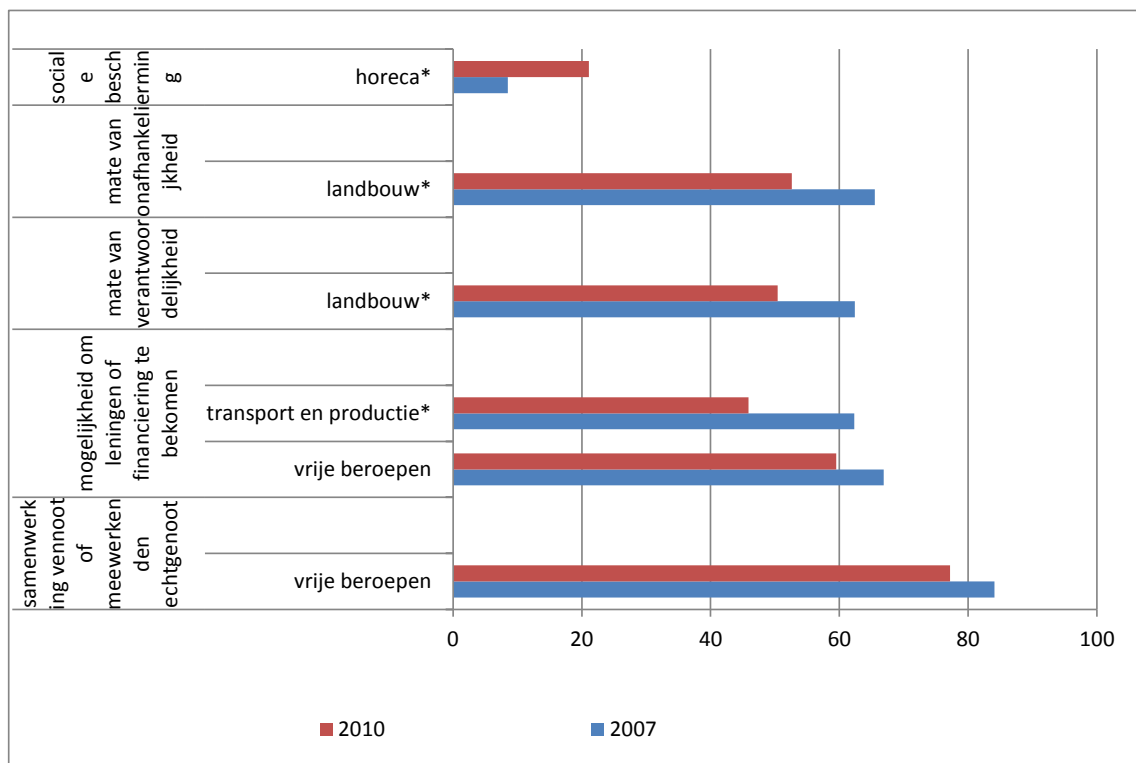

Het aandeel tevreden of zeer tevreden over de financieel economische toestand is het kleinst bij de landbouw. In 2010 was dit aandeel het grootst voor de vrije beroepen, in 2007 was dit zo voor transport en productie.

Figuur 17: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden over de financieel economische situatie naar sector, 2007-2010

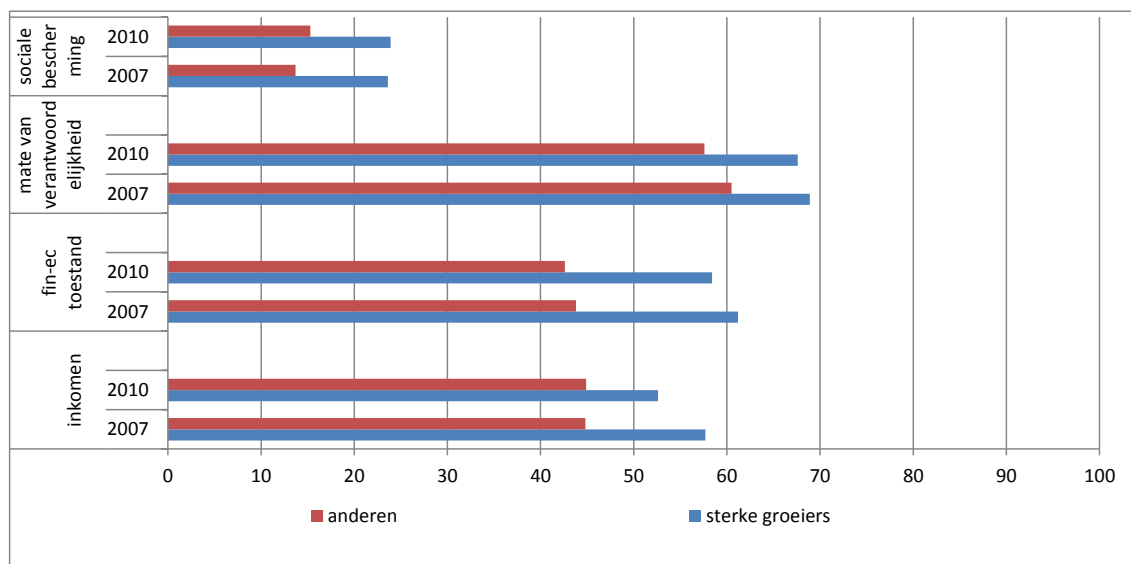
Figuur 18: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar sector

De toename van het aandeel tevreden of zeer tevreden over de sociale bescherming in de periode 2007-2010 is significant voor de horeca. De landbouwsector kent in 2010 in tegenstelling tot 2007 een kleiner aandeel tevreden of zeer tevreden voor de aspecten mate van verantwoordelijkheid en mate van onafhankelijkheid. Bij de vrije beroepen is er een daling van het aandeel tevreden of zeer tevreden voor de aspecten mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen en samenwerking met venoot of meewerkende echtgenoot. In de transport en productie van metaal daalt het aandeel tevreden of zeer tevreden over de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen.

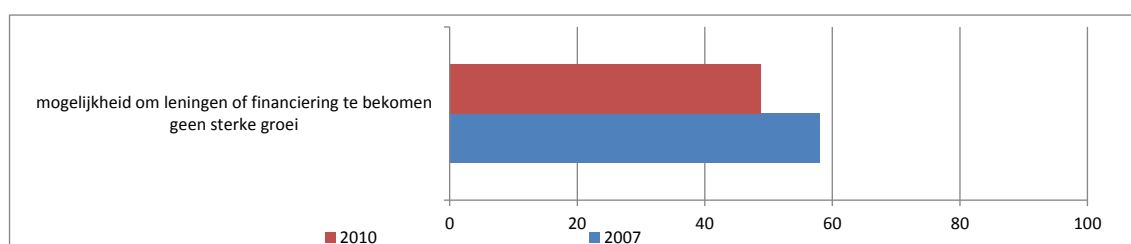
2.2.5 Niveau toekomstige activiteit

Figuur 19: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden met significant verschil naar niveau toekomstige activiteit, 2007-2010

Voor vier aspecten met betrekking tot tevredenheid die in het onderzoek zijn opgenomen zien we zowel in 2007 als in 2010 een verschil tussen de groeiers en de andere zelfstandige ondernemers. Telkens zijn het de ondernemers die verwachten dat hun onderneming in nabije toekomst (3 à 5 jaar) vijf jaar sterk zal groeien waar het aandeel tevreden of zeer tevreden het grootst is.

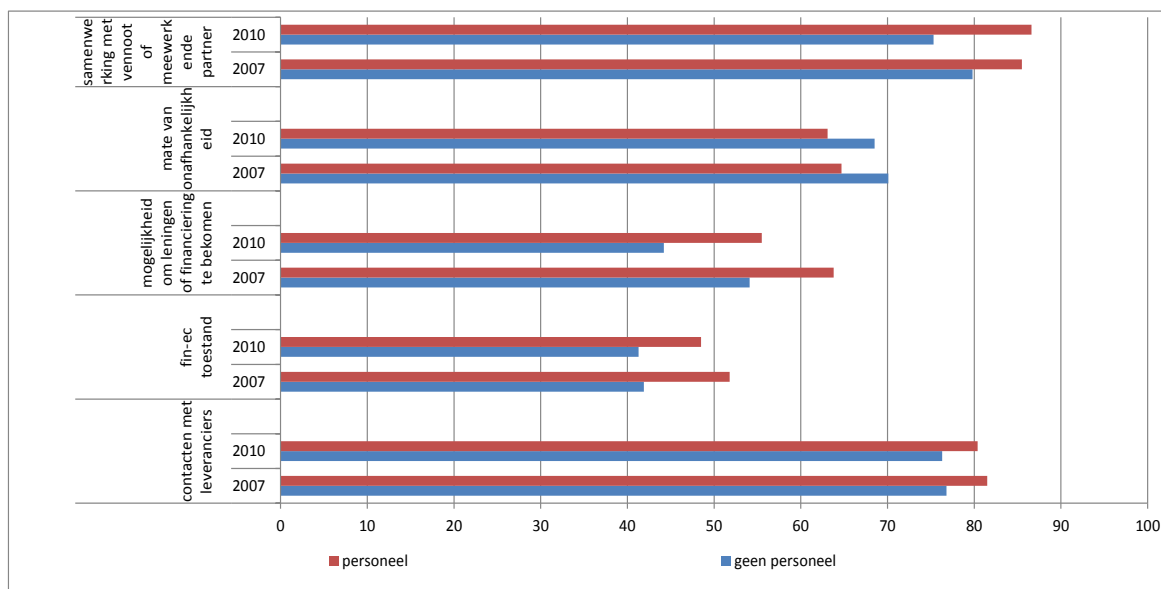
Figuur 20: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar niveau toekomstige activiteit

In de periode 2007-2010 is er voor de zelfstandige ondernemers zonder sterke groei een daling van het aandeel tevreden of zeer tevreden met de mogelijkheden om leningen of financiering te bekomen.

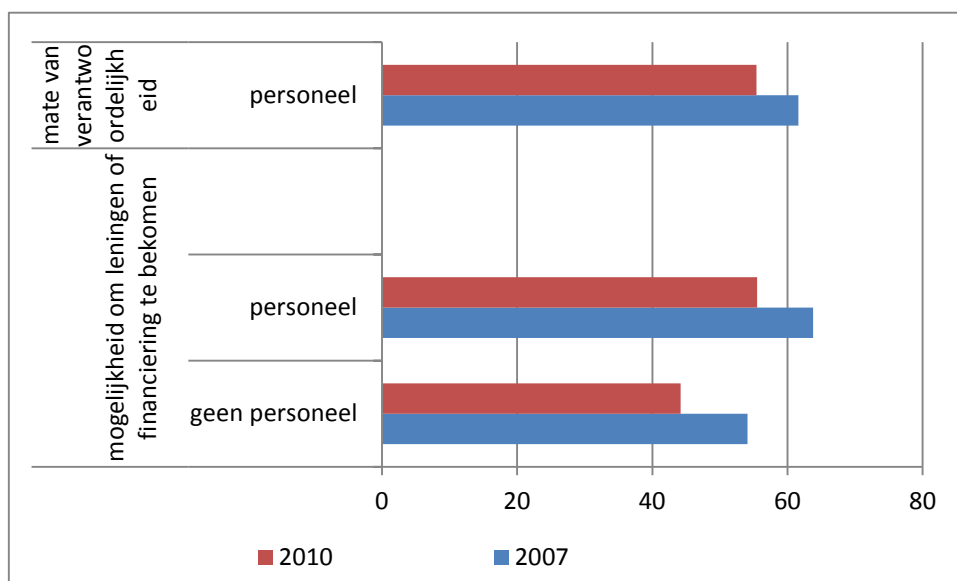
2.2.6 Omvang van de onderneming

Figuur 21: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden met significant verschil naar omvang van de onderneming, 2007-2010

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat tevreden of zeer tevreden is over de mate van onafhankelijkheid is groter bij deze zonder personeel. Over de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen, de financieel-economische toestand van de onderneming, de samenwerking met vennoot of meewerkende partner en de contacten met de leveranciers zijn, is het aandeel tevreden of zeer tevreden voor de zelfstandige ondernemers met personeel groter dan dat van de zelfstandige ondernemers zonder personeel.

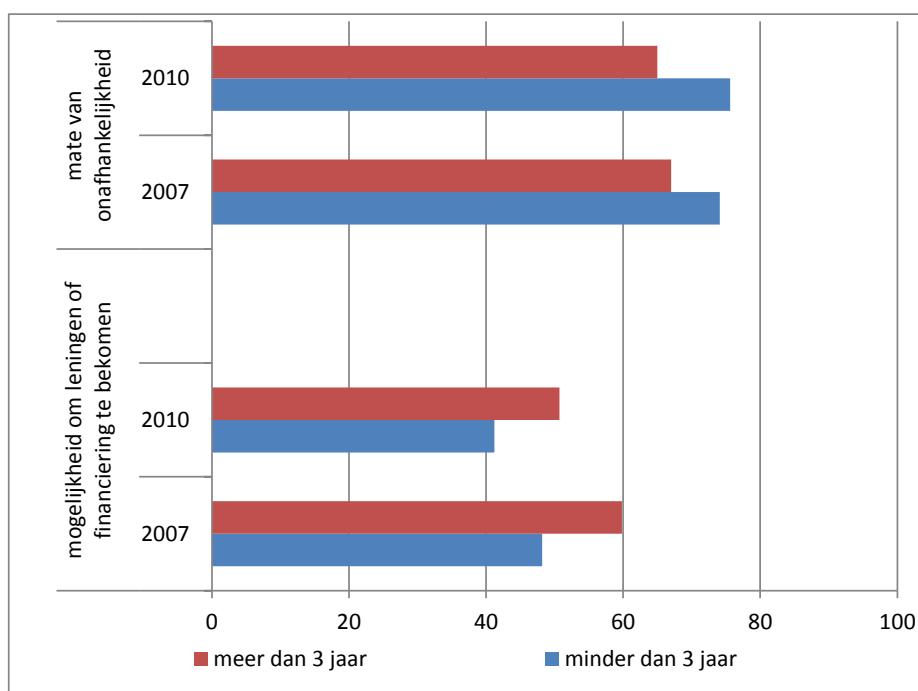
Figuur 22: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar omvang van de onderneming

Het aandeel tevreden of zeer tevreden met de mate van verantwoordelijkheid is bij zelfstandige ondernemers met personeel afgenomen in de periode 2007-2010. Het aandeel tevreden of zeer tevreden met de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen is zowel bij de zelfstandige ondernemers zonder personeel als bij de zelfstandige ondernemers met personeel afgenomen.

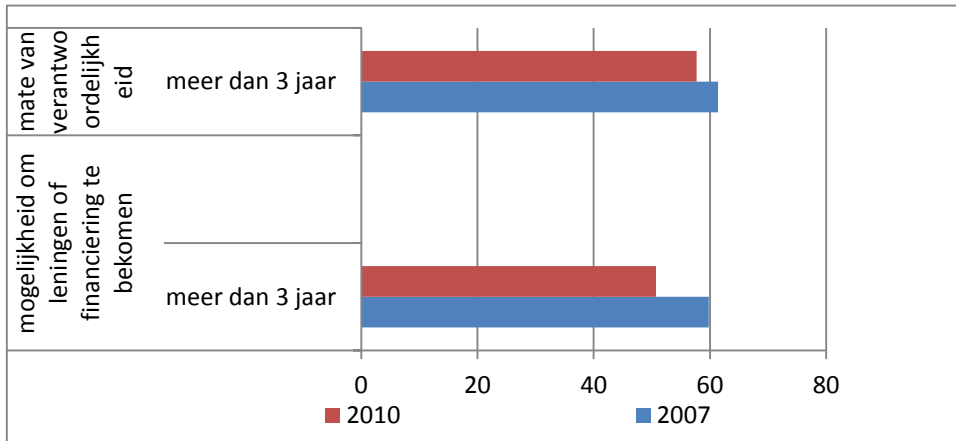
2.2.7 Anciënniteit

Figuur 23: Aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden met significant verschil naar anciënniteit, 2007-2010

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat tevreden of zeer tevreden is, is bij de starters (anciënniteit minder dan 3 jaar) groter voor de mate van onafhankelijkheid. Het aandeel tevreden of zeer tevreden is voor de starters kleiner voor de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen.

Figuur 24: Overzicht significante evolutie 2007-2010 van het aandeel zelfstandige ondernemer tevreden of zeer tevreden naar anciënniteit

De ondernemingen van meer dan 3 jaar laten een daling van het aandeel tevreden of zeer tevreden zien wat betreft de tevredenheid met betrekking tot de mate van verantwoordelijken de mogelijkheden om financiering te bekomen.

3. Wat hangt samen met de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?

In wat volgt gaan we in eerste instantie na of de tevredenheid voor het zelfstandig ondernemerschap bepaald wordt door de combinatie van achtergrondvariabelen zoals geslacht en opleidingsniveau. Daarna kijken of de tevredenheid over bepaalde aspecten van het werk een rol speelt bij de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, en dit onder controle van de achtergrondvariabelen. In een laatste stap gaan we na of de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap samenhangt met de situatie op het vlak van werkbaar werk.

Voor deze analyse maken we gebruik van de logistische regressietechniek¹. Hiervoor dient de variabele 'tevredenheid over de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer' te worden gedichotomiseerd. We kozen om technische redenen voor de vergelijking van het aandeel 'zeer tevreden' versus de 'rest'. Het interessante bij deze analyse is dat zij odds ratio² weergeeft die ons toelaten het belang van onafhankelijke variabelen op een eenvoudige manier te interpreteren.

De analyse wordt gemaakt op de totale databank, dit wil zeggen dat we zowel de gegevens van 2007 als deze van 2010 verwerken³.

3.1. Verschillen tussen deelgroepen

Ongeveer een kwart van de zelfstandige ondernemers is zeer tevreden met de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. Het eerste deel (1.2) van deze technische nota liet reeds zien dat voor een aantal achtergrondvariabelen zoals opleidingsniveau, sector, niveau toekomstige groei een significant verschil was tussen de deelgroepen. Zo zijn is het aandeel zeer tevreden over de keuze van het zelfstandig ondernemerschap groter bij de hoger geschoolden. In deze paragraaf wordt op deze kennis uitgebreid met een multivariate analyse.

---

¹ De gehanteerde methode is een combinatie van Backward stepwise estimation met Likelihood-Ratio criterium waarbij de relevante kenmerken ($p < 0,05$) in een model (enter) werden ingebracht, dit om het aantal missing values te minimaliseren.

² Een odds is een kansverhouding '.zeer tevreden/rest' van een bepaalde deelpopulatie. Een odds ratio is een verhouding van twee odds die elk de kansverhouding '(zeer)tevreden/rest' weergeven. Deze techniek laat bijvoorbeeld toe om, onder controle van alle andere variabelen, de kansverhouding van zelfstandigen die tevreden zijn over het sociaal statuut te vergelijken met die zelfstandigen die niet tevreden zijn over het sociaal statuut (referentie). Voor meer informatie over deze techniek zie informatiedossier: Ria Bourdeaud'hui, Stephan Vanderhaege, Wat maakt werk werkbaar 2004-2007-2010? Onderzoek naar de determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004-2007-2010, Brussel, SERV – Stichting Innovatie & Arbeid, april 2011. Dit informatiedossier is beschikbaar op de website www.werkbaarwerk.be

³ In de analyse werd getoetst of de meting zelf een rol speelt (toetsing op specifieke verschillen tussen 2007 en 2010). De variabele 'meting' bleek telkens niet significant.

We gaan na welke achtergrondvariabelen nog een rol spelen 'onder controle' voor de andere onafhankelijke variabelen in het model. Bijvoorbeeld: is het aandeel van het hoger geschoolden nog steeds groter wanneer er rekening wordt gehouden met de sector?

Zeven achtergrondvariabelen zijn als onafhankelijke categorische variabelen opgenomen in het regressiemodel⁴:

Tabel 1: Overzicht van de achtergrondvariabelen

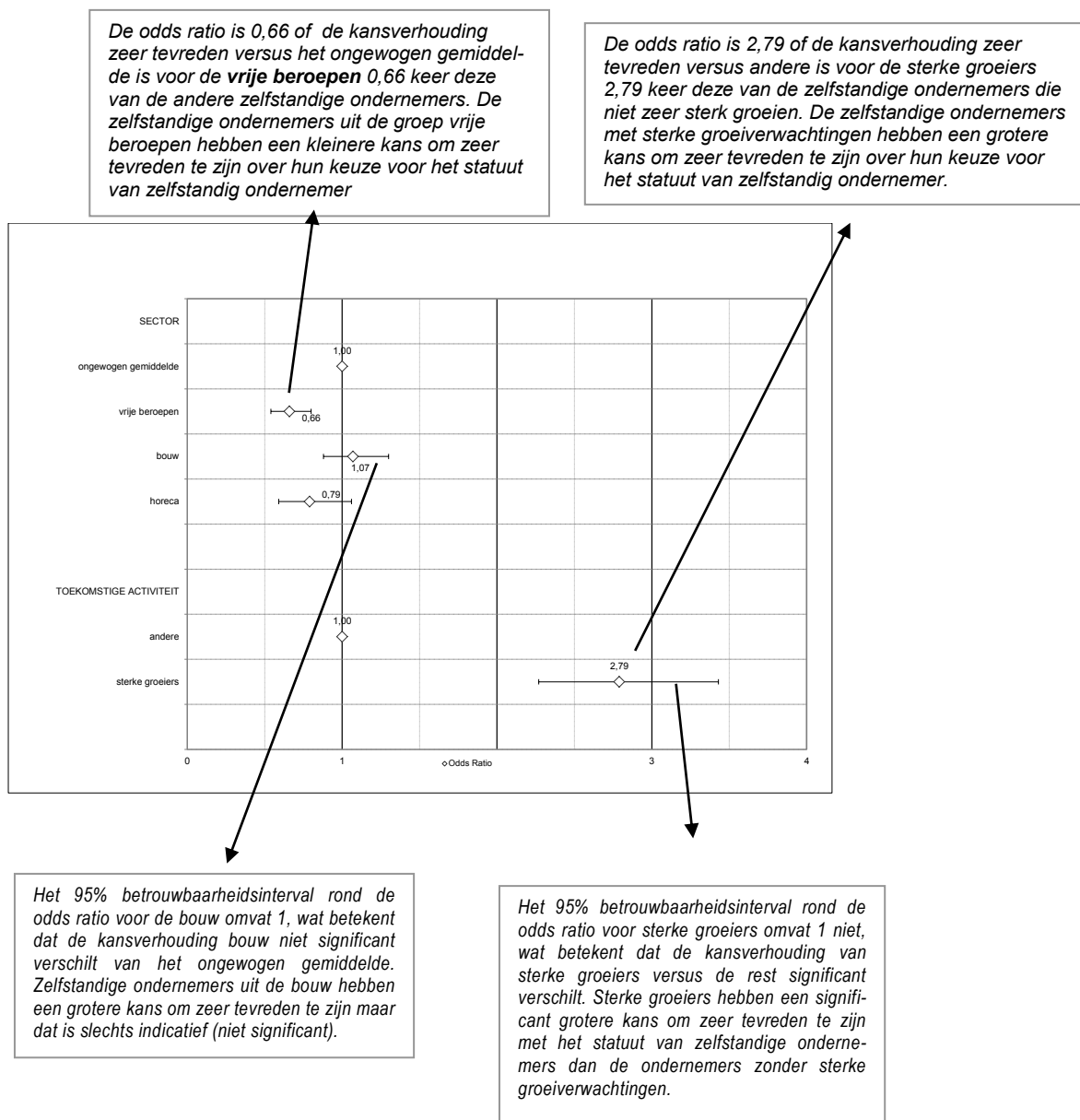
variabele	categorieën
geslacht	man (referentie) vrouw
leeftijd	minder dan 30 jaar (referentie) 30 - 39 jaar 40 - 49 jaar 50 - 54 jaar 55 en ouder
opleidingsniveau	lager secundair (referentie) hoger secundair hoger onderwijs
sector	ongewogen sectorgemiddelde (referentie) landbouw handel bouw horeca vrije beroepen transport en productie van metaal andere sectoren
toekomstige activiteit	sterke groeiers andere (referentie)
ondernemingsdimensie	geen personeel personeel (referentie)
anciënniteit	minder dan 3 jaar meer dan 3 jaar (referentie)

De resultaten van de multivariate logistische regressieanalyse worden ook grafisch voorgesteld. In de figuur zijn zowel de odds ratio als de 95% betrouwbaarheidsintervallen opgenomen. Hierdoor krijgen we zowel een beeld van de categorieën die significant verschillen van de referentiecategorieën als van de onderliggende trends.

⁴ Voor elk van de kenmerken fungeert één deelpopulatie als referentiegroep, meestal de kwantitatief belangrijkste deelpopulatie (mannen, geen sterke groeiers, zelfstandigen met personeel, zelfstandige meer dan 3 jaar actief). In de andere gevallen werd de uiterste groep als referentie gekozen: de jongste zelfstandige ondernemers, de laagst geschoolde zelfstandige ondernemers. De referentiecategorie heeft bij logistische regressie geen invloed op de vaststelling of een achtergrondvariabele al dan niet significant is. Voor de analyse naar sectoren werd gewerkt met de techniek van de deviation. Concreet betekent dit dat hier niet wordt gekozen voor één bepaalde referentiecategorie maar dat de verschillende sectoren worden afgezet tegenover het (ongewogen) sectorgemiddelde. Deze procedure corrigeert voor sterk afwijkende scores voor omvangrijke sectoren (grote sectoren wegen niet meer dan kleine sectoren), garandeert correcte vergelijkingen en laat reële verschillen tussen de sectoren aan de oppervlakte komen.

Figuur 25: Leeswijzer figuren op basis van logistische regressie

Tabel 2: Kenmerken van de deelgroepen en aandeel zeer tevreden met keuze voor statuut zelfstandige ondernemer en odds ratio's

	odds ratio	95% betrouwbaarheids- interval
Geslacht	ns	
man		
vrouw		
Leeftijd		
- 30 j.	R	
30 - 39 j.	1,22	0,90 - 1,64
40 - 49 j.	1,11	0,83 - 1,49
50 - 54 j.	1,58**	1,14 - 2,19
55 + j.	1,67**	1,21 - 2,32
Opleidingniveau		
lager secundair	R	
hoger secundair	1,08	0,86-1,36
hoger onderwijs	1,67***	1,32-2,11
Sector		
landbouw	1,03	0,78-1,36
handel	1,16	0,98-1,38
bouw	1,07	0,88-1,30
horeca	0,79	0,59-1,06
vrije beroepen	0,66***	0,54-0,80
transport en productie	1,01	0,77-1,32
andere	1,47**	1,05-2,07
Toekomstige activiteit		
sterke groeiers	2,79***	2,27-3,43
anderen	R	
Omvang	ns	
geen personeel		
personeel		
Anciënniteit	ns	
minder dan 3 jaar		
meer dan 3 jaar		
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS		

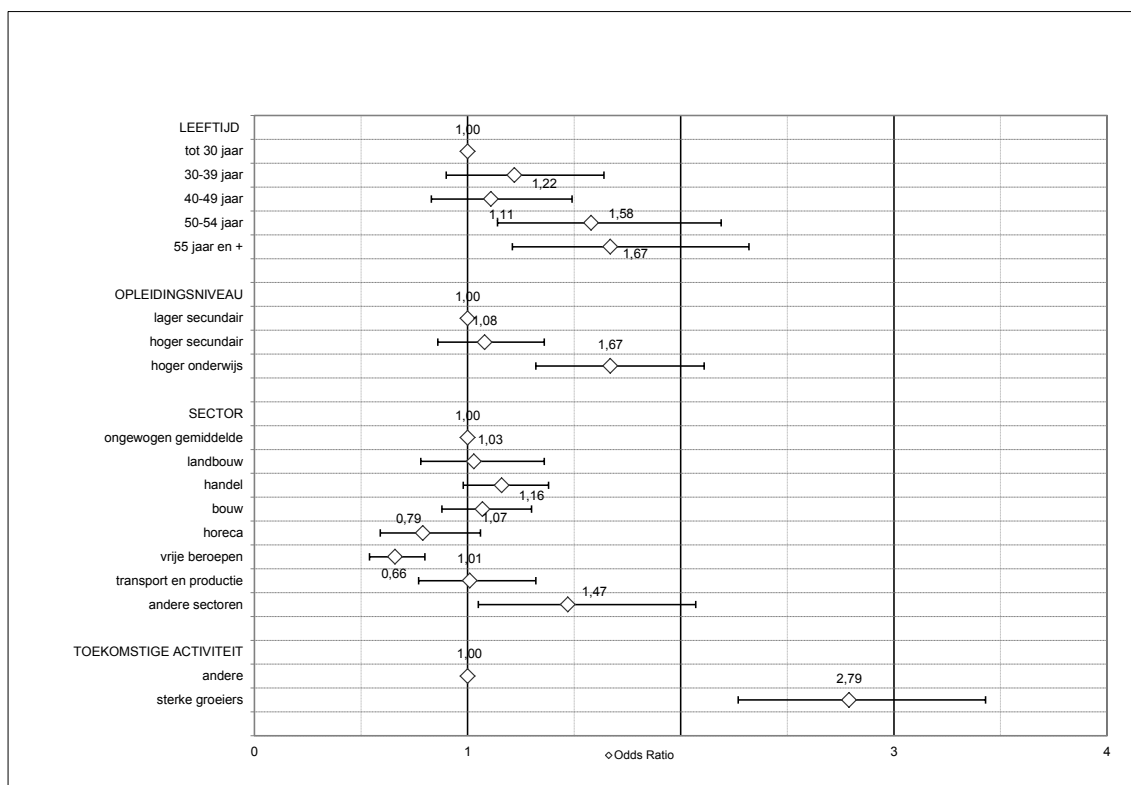
R = referentiegroep; * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Modelfit: chi-square: 182,902, df=13, sig=0,000, N=3950

Leeswijzer: De kansverhouding 'zeer tevreden/rest' voor sterke groeiers is 2,79 keer deze voor de andere zelfstandige ondernemers. Het 95% betrouwbaarheidsinterval rond deze odds ratio is 2,27-3,43.

De resultaten van de multivariate analyse laten zien dat er een verschil is voor leeftijd, sector, niveau toekomstige activiteit en opleidingsniveau. Dit betekent bijvoorbeeld dat er tussen mannen en vrouwen geen verschillen zijn, ook niet wanneer gecontroleerd wordt voor de andere achtergrondvariabelen. Het logistisch regressiemodel bevat vier achtergrondkenmerken. De resultaten van de analyse zijn grafisch weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 26: Invloed van de achtergrondvariabelen op het aandeel zeer tevreden over de keuze van het statuut voor zelfstandige ondernemer

Oudere zelfstandige ondernemers (50+) hebben iets meer kans zeer tevreden te zijn over hun keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. Ook bij de sterke groeiers en de zelfstandige ondernemers met een hoger opleidingsniveau lijkt deze kans veel sterker aanwezig. Er zijn ook verschillen tussen de sectoren. Vooral de zelfstandige ondernemers met een vrij beroep hebben een kleinere kans om zeer tevreden te zijn met hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap.

Bovenstaande analyse werd ook uitgevoerd voor de groep 'zeer ontevreden'. De resultaten daarvan vindt de lezer in bijlage 7.

3.2. Tevredenheid met verschillende aspecten van het werk

In wat volgt gaan we na in hoeverre tevredenheid over concrete zaken zoals contact met de klanten, het inkomen, de werktijden een rol spelen bij de tevredenheid voor de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In het totaal werd de bijdrage van 10 aspecten getoetst, en dit onder controle van de relevante achtergrondvariabelen (leeftijd, sector, opleidingsniveau en niveau van toekomstige activiteit):

- ▀ contacten met klanten
- ▀ contacten met leveranciers
- ▀ contact met de (overheids)administratie
- ▀ de samenwerking met vennoot, meewerkende partner
- ▀ personeel
- ▀ werktijden
- ▀ inkomen
- ▀ de financieel-economische toestand van de zelfstandige activiteit
- ▀ de mogelijkheden om financiering of leningen te bekomen
- ▀ sociale bescherming als zelfstandige (bv. ziekteverzekering, pensioen)

Slechts drie van de tien aspecten blijven overeind in het model⁵: de tevredenheid over de werktijden, over de financieel-economische toestand van de zelfstandige activiteit en over de sociale bescherming als zelfstandige.

---

⁵ Dit betekent niet dat de andere factoren op zich niet relevant kunnen zijn. Zo is de tevredenheid met het inkomen een deelaspect van de tevredenheid over de financieel economisch toestand van de zelfstandige ondernemer.

Tabel 3: Tevredenheid over diverse aspecten van het werk en aandeel zeer tevreden met keuze voor statuut zelfstandige ondernemer en odds ratio's

	odds ratio	95% betrouwbaarheids- interval
Contracten met klanten tevreden neutraal of ontevreden	ns	
Contacten met leveranciers tevreden neutraal of ontevreden	ns	
Contacten met de overheidsadministratie tevreden neutraal of ontevreden	ns	
De samenwerking met vennoot of meewerkende partner tevreden neutraal of ontevreden	ns	
het personeel tevreden neutraal of ontevreden	ns	
de werktijden tevreden neutraal of ontevreden	1,99*** R	1,66-2,38
het inkomen tevreden neutraal of ontevreden	ns	
financieel economische toestand tevreden neutraal of ontevreden	2,84*** R	2,39-3,38
de mogelijkheid om financiering of leningen te bekommen tevreden neutraal of ontevreden	ns	
sociale bescherming tevreden neutraal of ontevreden	2,02*** R	1,65-2,48

R = referentiegroep: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Modelfit: 555,153 df=16, sig=0,000, N=3,717

Leeswijzer: De kansverhouding 'Zeer tevreden keuze zelfstandig statuut versus de rest' voor zelfstandige ondernemers die tevreden zijn met de werktijden is 1,99 keer deze van de andere zelfstandige ondernemers. Het 95% betrouwbaarheidsinterval rond deze odds ratio is 1,66-2,38.

Bij zelfstandige ondernemers die tevreden zijn over hun financieel-economische situatie vinden we de hoogste odds. Algemene tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap hangt dus sterk samen de mate van tevredenheid over de financieel-economische toestand van de zelfstandige onderneming. De kansverhouding dat ze zeer tevreden zijn over de keuze voor het zelfstandige statuut is bijna drie keer deze van de zelfstandige ondernemers die over hun financieel-economische minder tevreden zijn. Het gaat hier om het zogenoemde 'zuivere effect' omdat de andere predictoren in het model (verschillen tussen deelgroepen en de aspecten van tevredenheid) onder controle gehouden worden in de regressieanalyse. Ook de odds voor tevredenheid over de sociale bescherming en over de werktijden bepalen mee de tevredenheid over hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap.

Bovenstaande analyse werd ook uitgevoerd voor de groep 'ontevreden'. De resultaten daarvan vindt de lezer in bijlage 9.

3.3. Werkbaar werk

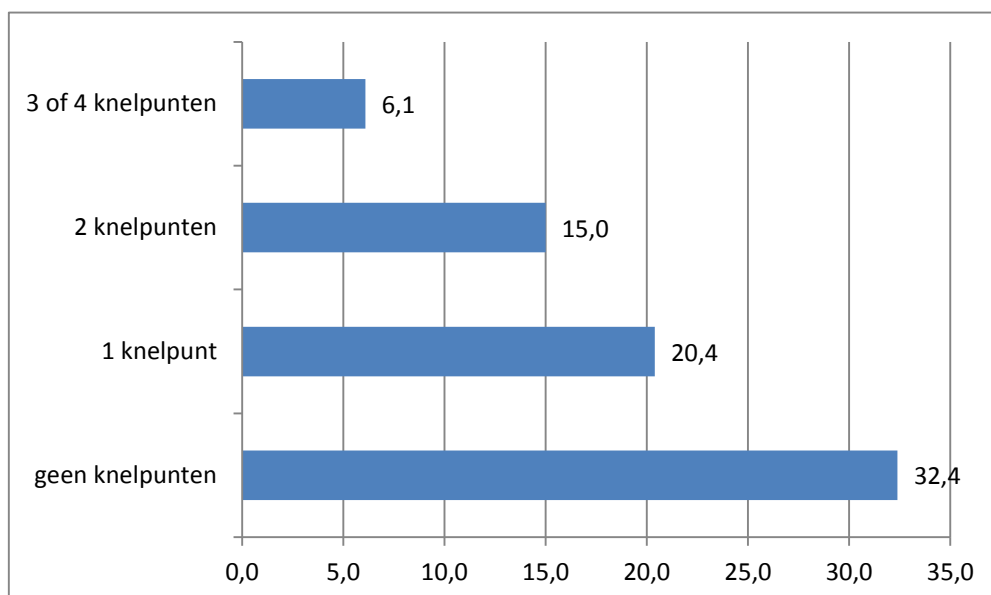
Hier gaan we na of werkbaar werk, naast andere factoren, mee bepaalt of zelfstandige ondernemers tevreden zijn over hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap⁶. Een zelfstandige ondernemer heeft werkbaar werk indien hij kwaliteitsvol werk heeft op het vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans. Volgens deze definitie heeft in 2010 47,8% van de zelfstandige ondernemers werkbaar werk⁷.

Eerst bekijken we de relatie tussen werkbaar werk en tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap bivariaat, daarna nemen we de factor werkbaar werk (dichotoom) op in het regressiemodel (multivariate analyse).

---

⁶ In het model werden 4 achtergrondvariabelen en twee aspecten van tevredenheid opgenomen. De tevredenheid over werktijden werd niet in het model opgenomen omdat dit aspect mogelijk deel uitmaakt van werkbaar werk.

⁷ Voor meer informatie verwijzen we naar het informatiedossier: Ria Bourdeaud'hui, Stephan Vanderhaeghe, Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2010. Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, evolutie 2007-2010, SERV–Stichting Innovatie & Arbeid, Brussel, december 2010.

Figuur 27: Werkbaarheidsknelpunten en aandeel zeer tevreden over de keuze van het statuut voor zelfstandige ondernemer, 2010

Van de zelfstandige ondernemers met werkbaar werk is 32,4% zeer tevreden over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Naarmate het aantal werkbaarheidsknelpunten toeneemt, daalt het aandeel zelfstandige ondernemers dat zeer tevreden is met het statuut van zelfstandig ondernemerschap.

Tabel 4: Tevredenheid over diverse aspecten van het werk, werkbaar werk en aandeel zeer tevreden met keuze voor statuut zelfstandige ondernemer en odds ratio's

	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval
sociale bescherming		
tevreden	2,11***	1,71-2,61
neutraal of ontevreden	R	
financieel economische toestand		
tevreden	2,98***	2,48-3,56
neutraal of ontevreden	R	
werkbaar werk		
geen werkbaar werk	R	
werkbaar werk	1,92***	1,61-2,28

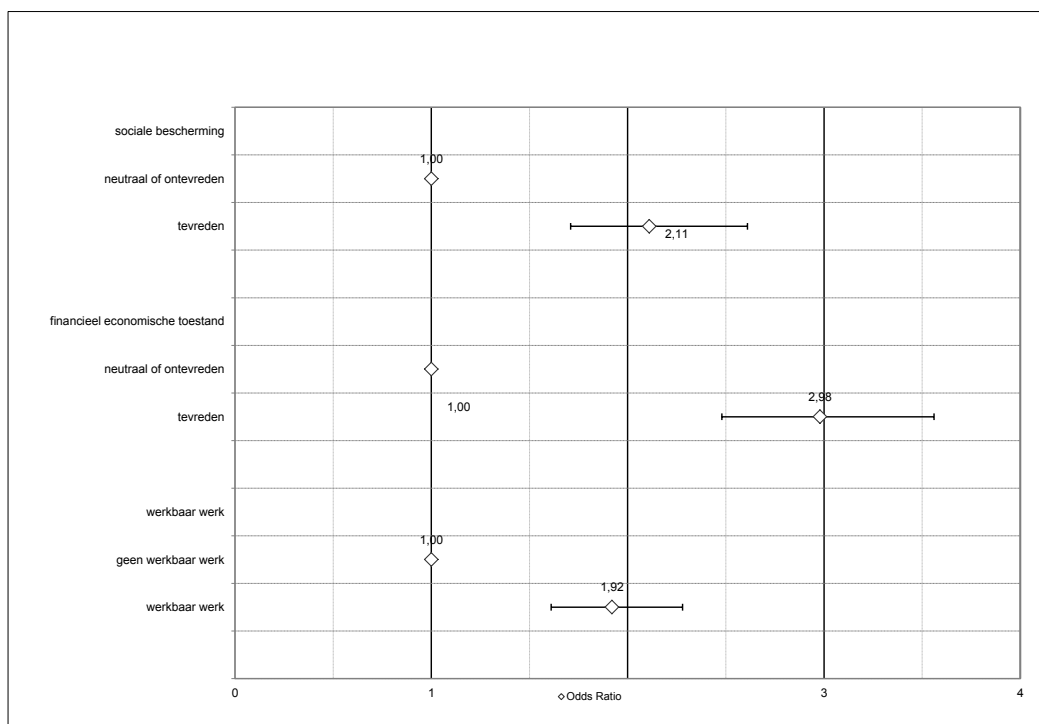
R = referentiegroep; * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Modelfit: 504,627 df=16, sig=0,000, N=3.343

Leeswijzer: De kansverhouding 'Zeer tevreden keuze zelfstandig statuut versus de rest' voor zelfstandige ondernemers met werkbaar werk is 1,92 keer deze van de zelfstandige ondernemers met werkbaarheidsknelpunten. Het 95% betrouwbaarheidsinterval rond deze odds ratio is 1,61-2,28.

De zelfstandige ondernemers met werkbaar werk hebben een grotere kans om te horen tot de groep die zeer tevreden zijn over hun keuze met het zelfstandig ondernemerschap dan de zelfstandige ondernemers die kampen met één of meerdere werkbaarheidsknelpunten. De resultaten van de analyse zijn grafisch weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 28: Invloed van tevredenheid sociale bescherming, tevredenheid financieel-economische situatie en werkbaar werk op het aandeel zeer tevreden over de keuze van het statuut voor zelfstandige ondernemer

Bovenstaande analyse werd ook uitgevoerd voor de groep 'ontevreden'. De resultaten daarvan vindt de lezer in bijlage 9.

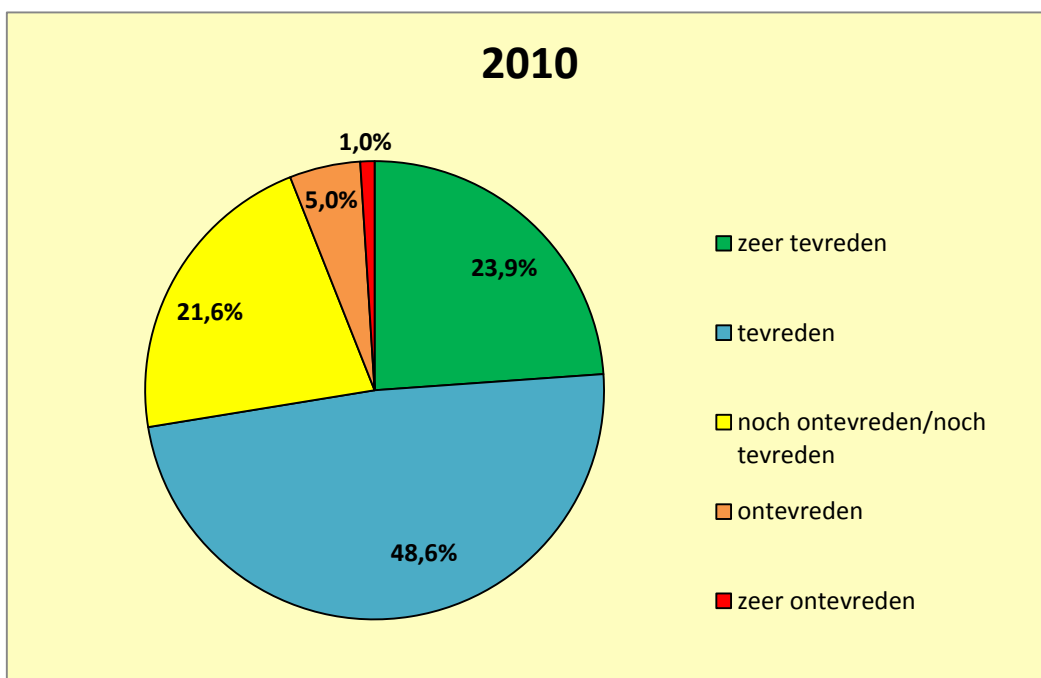
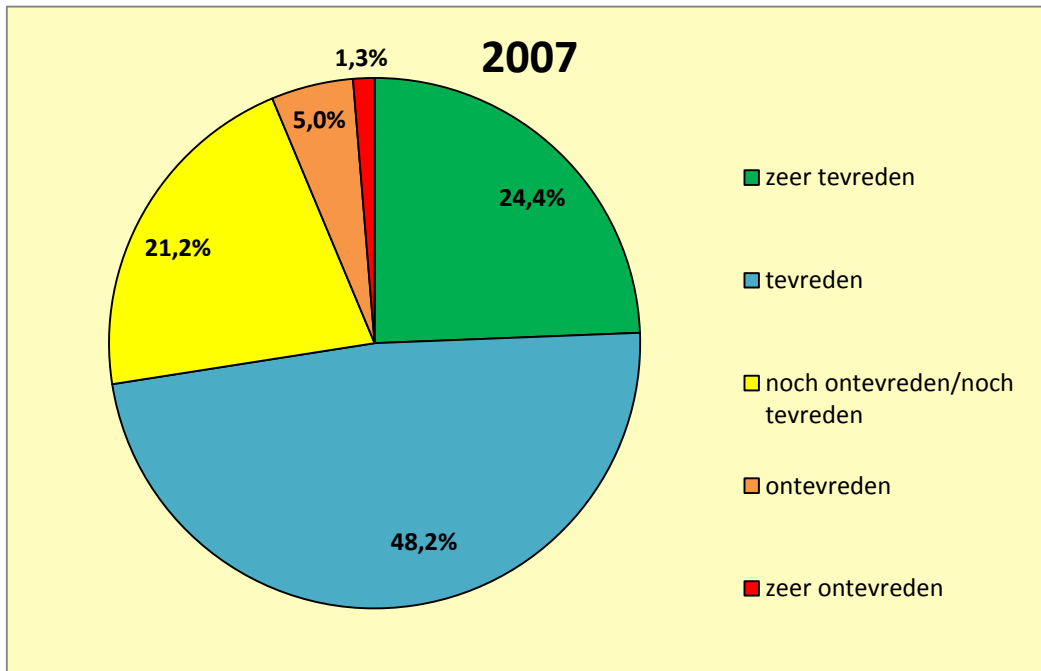
4. Conclusie

Het grootste gedeelte (72,5%) van de zelfstandige ondernemers is tevreden (48,6%) of zeer tevreden (23,9%) met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Slechts een kleine minderheid (6%) is ontevreden met deze keuze. Deze aandelen zijn onveranderd gebleven wanneer we vergelijken met de bevindingen van 2007. Het aandeel zelfstandige ondernemers dat zeer tevreden is stijgt met het opleidingsniveau van de zelfstandige ondernemer en is groter voor zelfstandige ondernemers met een sterke groeiverwachting. Er zijn op dat vlak ook verschillen tussen de sectoren. De kleinste aandelen zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap vinden we in de horeca. We zien geen verschillen tussen mannen en vrouwen, tussen jongeren en ouderen, tussen starters en andere ondernemingen.

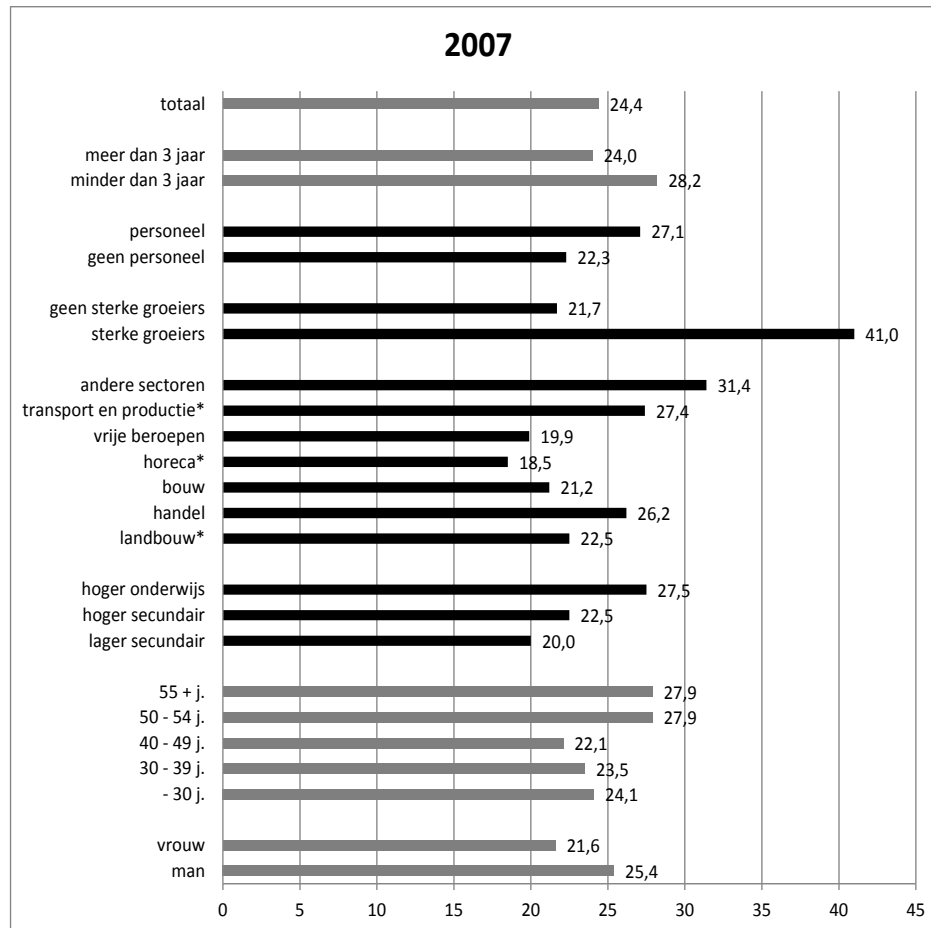
Wanneer we inzoomen op de diverse deelaspecten van tevredenheid dan stellen we vast dat zelfstandige ondernemers het meest tevreden zijn over hun contacten met klanten en leveranciers, de samenwerking met hun vennoten of meewerkende partner. Ze zijn het minst tevreden over de sociale bescherming, de contacten met de overheidsadministratie, de financieel-economische toestand van het bedrijf en hun inkomen. In vergelijking met 2007 is de tevredenheid op het vlak van sociale bescherming toegenomen en deze over de mogelijkheden om leningen of financiering te bekommen afgenomen.

Wat bepaalt nu of een zelfstandige ondernemer zeer tevreden is met de keuze voor het statuut voor zelfstandig ondernemerschap? Vooral de tevredenheid over de financieel economisch toestand van de onderneming, naast de tevredenheid over de sociale bescherming en de werktijden, hangt sterk samen de tevredenheid over keuze voor het statuut voor zelfstandig ondernemerschap. Ook onder de zelfstandige ondernemers met werkbaar werk vinden we een groter aandeel dat zeer tevreden is met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap dan bij degenen die kampen met één of meerdere werkbaarheidsknelpunten.

Bijlage 1: Aandeel zelfstandige ondernemers naar mate van tevredenheid met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, vijf categorieën, 2007-2010

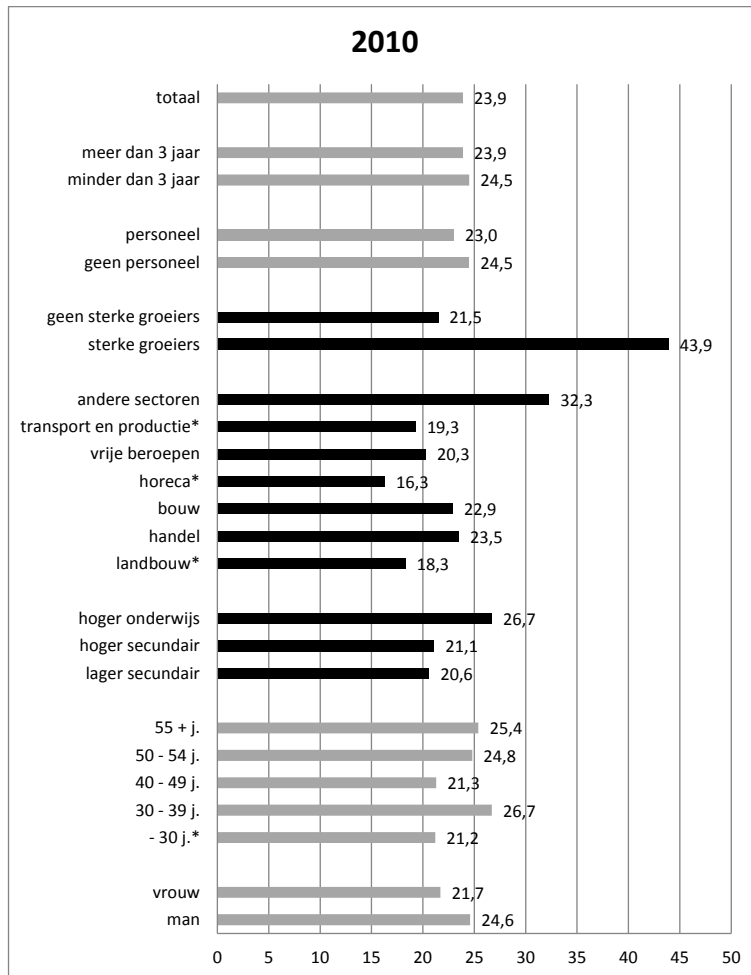

Bijlage 2: Aandeel zelfstandige ondernemers zeer tevreden over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, 2007-2010

De zwarte balken geven significante verschillen (opleidingsniveau, sector, ondernemingsgrootte en mate van toekomstige groei) tussen de deelgroepen weer
*Cellen met minder dan 200 waarnemingen

Onder andere sectoren vallen onder andere de intellectuele diensten, de persoonsverzorging, de banken en verzekeringssector, diensten m.b.t. vervoer.

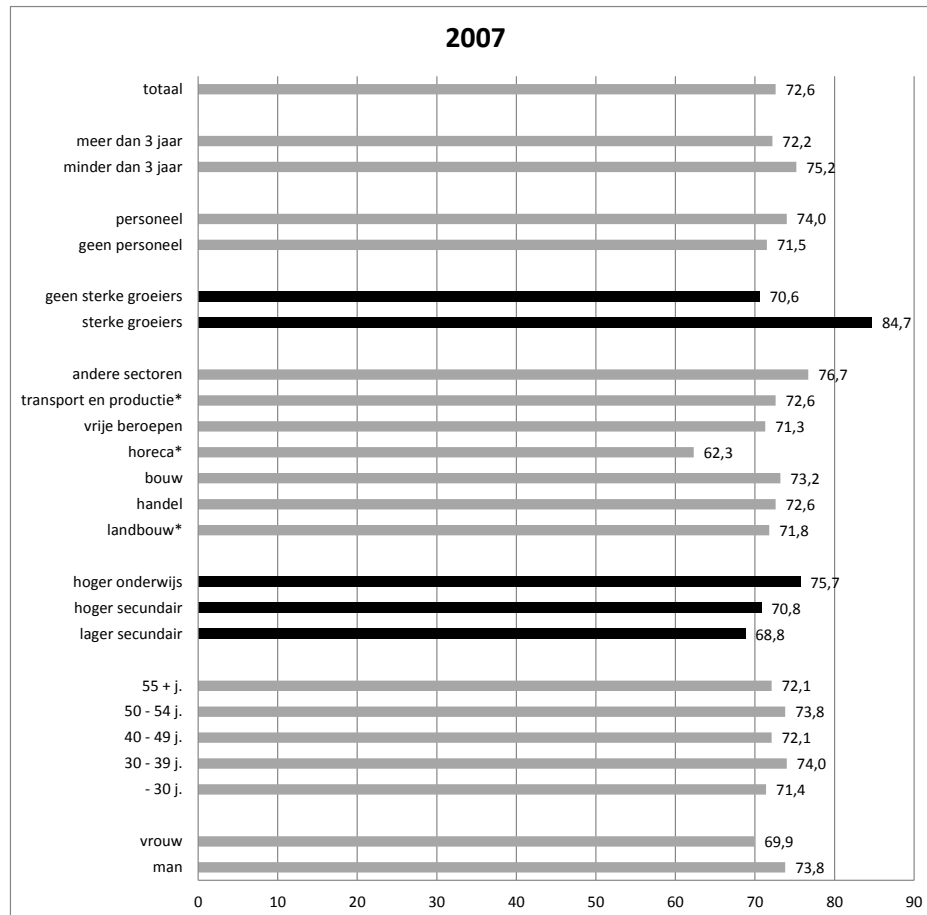

De zwarte balken geven significante verschillen (naar opleidingsniveau, mate van toekomstige groei en sector) tussen de deelgroepen weer.

*Cellen met minder dan 200 waarnemingen

Onder andere sectoren vallen onder andere de intellectuele diensten, de persoonsverzorging, de banken en verzekeringssector, diensten m.b.t. vervoer.

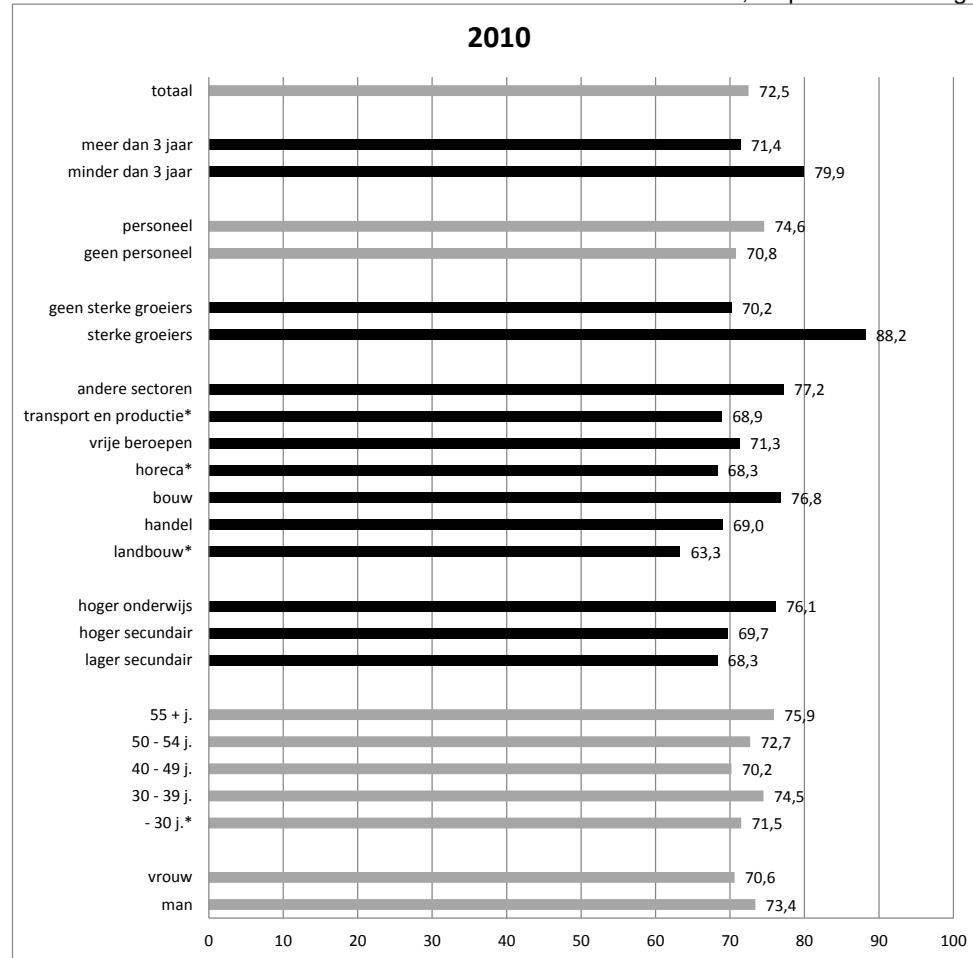
Bijlage 3: Aandeel zelfstandige ondernemers tevreden of zeer tevreden over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, 2007-2010

De zwarte balken geven significante verschillen (naar opleidingsniveau en mate van toekomstige groei) tussen de deelgroepen weer.

*Cellen met minder dan 200 waarnemingen

Onder andere sectoren vallen onder andere de intellectuele diensten, de persoonsverzorging, de banken en verzekeringssector, diensten m.b.t. vervoer.

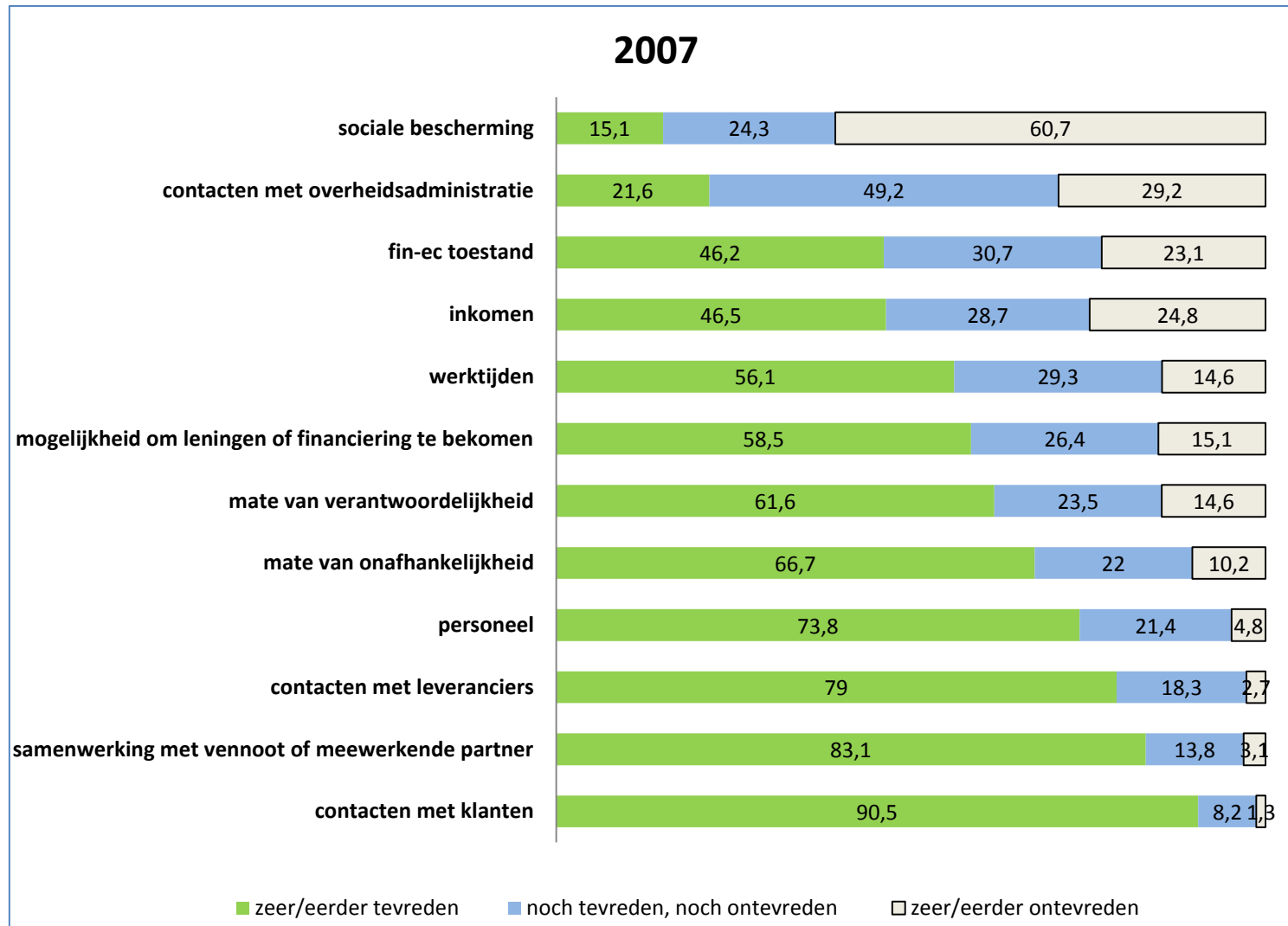

De zwarte balken geven significante verschillen (naar opleidingsniveau, anciënniteit, sector en mate van toekomstige groei) tussen de deelgroepen weer.

*Cellen met minder dan 200 waarnemingen

Onder andere sectoren vallen onder andere de intellectuele diensten, de persoonsverzorging, de banken en verzekeringssector, diensten m.b.t. vervoer.

Bijlage 4: Tevredenheid van zelfstandige ondernemers over diverse aspecten van het werk, 3 categorieën, 2007

Bijlage 5: Aandeel zelfstandige ondernemers (zeer) tevreden naar deelgroepen, 2007-2010

2007	contacten met klanten	contacten met leveranciers	contacten met overheidsadministratie	samenwerking met vennoot of meewerkende partner	personeel	werktijden	inkomen	fin-ec toestand	mogelijkheid om leningen of financiering te bekommen	mate van verantwoordelijkheid	mate van onafhankelijkheid	sociale bescherming
Geslacht												
man	88,9	79,7	20,2	82,7	74,3	54,7	46,1	46,8	57,2	59,7	65,5	14,6
vrouw	93,7	76,4	25,1	83,7	72,7	58,3	47,2	44,4	61,8	66,0	74,5	16,2
Leeftijd												
- 30 j.	91,3	75,7	19,4	80,8	65,2	55,5	51,9	51,5	56,5	57,2	71,3	15,8
30 - 39 j.	98,8	79,6	24,0	82,8	72,9	56,2	49,8	48,0	57,8	64,2	69,1	15,7
40 - 49 j.	90,4	79,2	21,6	84,3	73,7	55,1	45,7	45,1	58,3	58,7	66,0	16,0
50 - 54 j.	89,6	80,9	16,8	82,7	80,8	52,7	45,6	43,9	61,3	62,5	64,6	12,0
55 + j.	91,3	76,8	24,0	82,1	75,2	60,5	40,2	44,0	59,9	65,1	71,8	15,1
Opleidingniveau												
lager secundair	89,1	83,0	22,5	84,3	73,0	61,3	40,0	39,2	52,7	58,8	63,0	16,6
hoger secundair	90,2	82,2	22,6	82,7	73,3	54,3	40,9	42,3	57,4	61,5	64,4	15,5
hoger onderwijs	91,2	74,4	20,7	82,7	74,6	54,4	53,2	51,7	62,3	62,6	72,2	14,3
Sector												
landbouw*	79,3	76,1	19,0	87,2	75,0	54,2	29,7	35,9	58,1	62,5	65,5	21,4
handel	89,6	83,0	19,2	86,2	76,6	56,5	39,9	41,9	54,6	63,4	68,7	13,2
bouw	89,9	86,4	19,5	80,5	72,5	59,6	44,8	46,8	59,2	57,4	60,2	14,5
horeca*	95,5	86,5	27,1	77,6	73,8	43,7	35,3	37,5	43,8	60,5	63,6	8,5
vrije beroepen	91,0	68,5	21,0	84,1	76,8	48,0	53,4	49,2	66,9	61,1	72,3	14,2
transport en productie van metaal*	89,3	79,9	21,6	83,2	66,7	58,2	48,3	50,7	62,3	56,4	60,7	19,3
overige	93,2	77,8	25,1	80,8	73,0	66,0	54,9	51,5	56,9	65,9	70,9	16,8
Toekomstige activiteit												
sterke groeiers	93,4	84,8	25,5	88,7	79,7	58,9	57,7	61,2	62,1	68,9	72,0	23,6
anderen	90,0	78,0	20,9	82,0	72,6	55,7	44,8	43,8	58,0	60,5	67,0	13,7
Omvang												
geen personeel	90,9	76,8	22,9	79,8		57,3	43,8	41,9	54,1	61,6	70,1	14,7
personeel	89,9	81,5	19,9	85,5		54,8	50,3	51,8	63,8	61,6	64,7	15,4
Anciënniteit												
minder dan 3 jaar	90,7	79,3	25,1	82,4	64,5	61,7	51,5	50,4	48,2	64,0	74,1	23,0
meer dan 3 jaar	90,4	78,9	21,1	83,2	75,0	55,4	45,9	45,7	59,8	61,4	67,0	14,1
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS	90,5	79,0	21,6	83,1	73,8	56,1	46,5	46,2	58,5	61,6	66,7	15,1

*Minder dan 200 waarnemingen, de gegevens in het vet duiden op significante verschillen

Tevredenheid zelfstandige ondernemers en werkbaar werk

2010	contacten met klanten	contacten met leveranciers	contacten met overheidsadministratie	samenwerking met vennoot of meewerkende partner	personeel	werktijden	inkomen	fin-ec toestand	mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen	mate van verantwoordelijkheid	mate van onafhankelijkheid	sociale bescherming
Geslacht												
man	88,0	77,6	19,4	81,7	72,6	54,4	46,3	45,6	49,6	58,3	63,3	16,4
vrouw	94,8	79,5	26,9	81,2	73,6	62,3	45,0	42,2	49,8	58,6	72,2	16,1
Leeftijd												
- 30 j.*	90,9	74,3	25,5	75,0	56,9	57,8	44,9	49,3	43,2	61,6	69,6	19,6
30 - 39 j.	90,7	77,2	19,9	76,5	68,4	55,4	48,0	46,7	49,4	56,7	66,7	16,1
40 - 49 j.	89,7	79,3	22,7	83,6	71,8	55,0	46,1	43,3	50,0	54,1	63,3	15,5
50 - 54 j.	89,2	79,1	20,0	82,2	80,8	59,0	42,7	40,1	50,2	60,1	68,4	14,7
55 + j.	90,9	77,5	22,6	87,9	81,3	61,4	45,8	46,7	52,4	68,1	67,6	18,4
Opleidingniveau												
lager secundair	88,6	83,8	24,2	83,2	74,0	58,0	37,3	36,8	51,0	58,1	63,2	16,5
hoger secundair	89,9	79,6	21,0	83,1	75,9	61,4	42,7	40,6	48,5	56,7	62,0	20,4
hoger onderwijs	90,8	74,6	21,3	80,1	70,8	53,1	51,5	49,8	49,8	59,4	69,7	13,5
Sector												
landbouw*	78,9	81,0	14,3	86,7	63,2	51,6	24,8	27,2	47,7	50,4	52,6	16,5
handel	90,3	84,3	18,9	83,8	76,9	58,9	37,7	38,3	48,8	56,9	65,6	14,2
bouw	89,3	85,1	17,9	82,8	77,7	64,6	49,0	44,6	51,6	60,3	62,9	18,8
horeca*	95,9	83,9	28,1	88,4	82,5	53,3	35,0	39,7	40,9	51,6	63,3	21,1
vrije beroepen	91,4	69,3	23,2	77,2	71,0	45,5	55,2	54,0	59,5	59,2	69,8	11,8
transport en productie van metaal*	85,3	75,0	20,2	83,0	66,7	63,0	46,2	44,2	45,9	54,2	62,3	13,4
overige	92,1	73,3	26,5	80,7	71,3	61,7	49,9	47,2	45,8	62,2	70,2	19,4
Toekomstige activiteit												
sterke groeiers	94,2	78,3	25,9	86,5	77,8	64,5	52,6	58,4	53,7	67,6	74,1	23,9
anderen	89,7	78,3	21,3	80,9	72,3	56,0	44,9	42,6	48,8	57,6	65,0	15,3
Omvang												
geen personeel	90,9	76,3	23,3	75,3		57,6	44,0	41,3	44,2	60,7	68,5	15,3
personeel	89,3	80,4	20,0	86,6		56,3	48,2	48,5	55,5	55,4	63,1	17,4
Anciënniteit												
minder dan 3 jaar	89,3	74,5	29,9	76,8	66,7	68,1	50,0	50,4	41,3	66,0	75,6	20,6
meer dan 3 jaar	90,4	78,8	20,9	82,5	73,9	55,6	45,3	43,7	50,7	57,7	65,0	15,7
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS	90,2	78,2	21,9	81,7	73	57	45,7	44,4	49,5	58,5	66,1	16,2

*Minder dan 200 waarnemingen, de gegevens in het vet duiden op significante verschillen tussen de deelgroepen

Bijlage 6: Toetsing evolutie aandeel (zeer) tevreden in de periode 2007-2010 voor de verschillende aspecten van tevredenheid per deelgroep

	contacten met klanten	contacten met leveranciers	contacten met overheidsadministratie	samenwerking met vennoot of meewerkende partner	personeel	werktijden	inkomen	fin-ec toestand	mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen	mate van verantwoordelijkheid	mate van onafhankelijkheid	sociale bescherming
Geslacht												
man	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
vrouw	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	↗	ns	ns
Leeftijd												
- 30 j.*	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
30 - 39 j.	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns	ns	↘	↘	ns	ns
40 - 49 j.	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
50 - 54 j.	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
55 + j.	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
Opleidingniveau												
lager secundair	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
hoger secundair	ns	ns	ns	ns	ns	↗	ns	ns	↘	ns	ns	↗
hoger onderwijs	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
Sector												
landbouw*	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	↘	ns
handel	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
bouw	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
horeca*	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↗
vrije beroepen	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
transport en productie van metaal*	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
overige	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
Toekomstige activiteit												
sterke groeiers	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns
anderen	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
Omvang												
geen personeel	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	ns	ns	ns
personeel	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	↘	↘	ns	ns

*Minder dan 200 waarnemingen

Bijlage 7: Resultaten logistische regressie 'ontevreden' verschillen tussen deelgroepen

In onderstaande tabel gaan we via de logistische regressietechniek na of de ontevredenheid over het zelfstandig ondernemerschap bepaald wordt door de combinatie van achtergrondvariabelen. De analyse wordt gemaakt op de totale databank, dit wil zeggen dat we zowel de gegevens van 2007 als deze van 2010 in de analyse opnemen.

Uit de analyse blijkt dat van de 7 getoetste achtergrondvariabelen enkel toekomstig niveau van de zelfstandige ondernemer een rol speelt. Het risico om ontevreden te zijn met het statuut van de zelfstandige ondernemer is groter voor die onzelfstandige ondernemingen die niet sterk groeien.

	odds ratio	95% betrouwbaarheids- interval
Toekomstige activiteit andere sterke groeiers	2,74*** R	1,55-4,82
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS		

Bijlage 8: Resultaten logistische regressie 'ontevreden' verschillende aspecten van het werk

In wat volgt gaan we na in hoeverre ontevredenheid over concrete zaken zoals contact met de klanten, het inkomen, de werktijden een rol spelen bij de ontevredenheid voor de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In het totaal werd de bijdrage van 10 aspecten getoetst. Geen van de zeven getoetste achtergrondvariabelen blijft in het model overeind.

	odds ratio	95% betrouwbaarheids- interval
Contracten met klanten ontevreden neutraal of tevreden	ns	
Contacten met leveranciers ontevreden neutraal of tevreden	ns	
Contacten met de overheidsadministratie ontevreden neutraal of tevreden	ns	
De samenwerking met vennoot of meewerkende partner ontevreden neutraal of tevreden	ns	
het personeel ontevreden neutraal of tevreden	2,38** R	1,34-4,24
de werktijden ontevreden neutraal of tevreden	2,80*** R	1,86-4,21
het inkomen ontevreden neutraal of tevreden	2,81*** R	1,70-4,64
financieel economische toestand ontevreden neutraal of tevreden	2,15** R	1,23-3,47
de mogelijkheid om financiering of leningen te bekommen ontevreden neutraal of tevreden	ns	
sociale bescherming ontevreden neutraal of tevreden	4,58*** R	2,34-8,96
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS		

Vijf van de getoetste aspecten van ontevredenheid spelen rol bij de algemene ontevredenheid over het statuut van zelfstandige ondernemers. De kans om ontevreden te zijn met de keuze voor het zelfstandige ondernemerschap is het grootst wanneer de zelfstandige ondernemer ontevreden is met de sociale bescherming. Ook de ontevredenheid inzake inkomen, werktijden, personeel, financieel-economische toestand spelen hierbij een rol.

Bijlage 9: Resultaten logistische regressie 'ontevreden' verschillende aspecten van het werk en werkbaar werk

Hier gaan we na of geen werkbaar werk, naast andere factoren, mee bepaalt of zelfstandige ondernemers ontevreden zijn over hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap⁸.

	odds ratio	95% betrouwbaarheids- interval
het personeel		
ontevreden	2,70***	1,49-4,84
neutraal of tevreden	R	
het inkomen		
ontevreden	3,49***	2,09-5,85
neutraal of tevreden	R	
financieel economische toestand		
ontevreden	1,92*	1,17-3,17
neutraal of tevreden	R	
sociale bescherming		
ontevreden	4,77***	2,36-9,67
neutraal of tevreden	R	
werkbaar werk		
geen werkbaar werk	2,70***	1,58-4,61
werkbaar werk	R	
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS		

De zelfstandige ondernemers zonder werkbaar werk lopen meer risico om te horen tot de groep die ontevreden is over zijn keuze voor het zelfstandig ondernemerschap dan de zelfstandige ondernemers die niet te maken hebben met één of meerdere werkbaarheidsknelpunten.

⁸ In het model bleken geen achtergrondvariabelen relevant.